

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психології, педагогіки і туризму

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: «Міжнародний туризм у країнах МЕРКОСУР»

Допущено до захисту

« ____ » _____ 2021 року

студентки групи Т-02-17

факультету перекладознавства

освітньої програми

Туристичне обслуговування

за спеціальністю 242 Туризм

Герасименко Тетяни Валентинівни

Завідувач кафедри

психології, педагогіки і туризму

доктор педагогічних наук,

проф.Матвієнко О.В.

(підпис)

Науковий керівник:

к.і.н., доцент Гедін М.С.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ	ДОСЛІДЖЕННЯ
МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ	7
1.1. Понятійний апарат дослідження	7
1.2. Міжнародний туризм та глобалізація в сучасному світі.....	14
1.3. Методи дослідження міжнародного туризму.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В КРАЇНАХ	
МЕРКОСУР.....	23
2.1. Соціально-економічні передумови та особливості діяльності	
МЕРКОСУР	23
2.2. Особливості організації міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР	31
2.3. Інноваційні форми туристичної діяльності та їх вплив на розвиток	
економіки в країнах МЕРКОСУР	40
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО	
ТУРИЗМУ В КРАЇНАХ МЕРКОСУР.....	47
3.1. Проблеми та об'єктивні перешкоди для розвитку міжнародного туризму	
в країнах МЕРКОСУР	47
3.2. Перспективи розвитку міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР	51
ВИСНОВКИ.....	54
РЕЗЮМЕ/RESUME.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	65

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасному світі кооперації країн у міжнародні інтеграційні об'єднання є чинником трансформації конкурентоспроможності країн-членів та формують новий феномен глобального господарства, а саме конкурентну силу передусім економічних союзів, які стають основними суб'єктами глобального розвитку. Очевидним є прагнення країн до пошуку нових та стабільних джерел конкурентних переваг для нарощення їх глобальної конкурентоспроможності в умовах гіперконкурентних відносин.

Групування країн у міжнародні інтеграційні союзи здійснюється заради підвищення рівня життя населення, країни – члени міжнародних інтеграційних союзів об'єднуються та формують єдину конкурентну політику, щоб на все жорсткішому світовому ринку змагатися за розподіл конкурентної сили. Ось чому визначення конкурентної сили міжнародних інтеграційних об'єднань та її щорічна оцінювання стають важливими в розвитку сучасного глобального господарства.

Міжнародний туризм є віддзеркаленням соціально-економічних відносин в житті окремих країн і одночасно складовою частиною міжнародних відносин, виникають необхідні передумови організації й управління всім комплексом туристсько-екскурсійної діяльності, як в рамках держави, так і на міжнародному рівні. Ці передумови реалізуються, зокрема, у створенні туристських організацій. Постійне розширення міжнародного туристського обміну зумовило необхідність його міжнародно-правової регламентації: розробки різних правових інститутів і створення спеціалізованих міжнародних туристських організацій.

МЕРКОСУР (ісп. Mercado Comundel ConoSur – об'єднаний ринок країн південного конуса) – це субрегіональне торгово-економічне об'єднання країн Південної Америки. Сюди входять Аргентина, Бразилія, Парагвай та Уругвай, з 2006 року процедуру вступу розпочала Венесуела, асоційованими членами є Чилі, Болівія, Перу, Колумбія та Еквадор.

Об'єднавши величезну територію Південної Америки, значні людські та туристичні потенціали, дана організація почала ефективно здійснювати свою діяльність не тільки в напрямку розвитку торгово-економічних відносин, а й над перетворенням туризму на одну з головних галузей доходів.

Країни МЕРКОСУР вже мали великий досвід у просуванні туризму в Північній Америці та Європі. За винятком Північної Америки та Європи, МЕРКОСУР шукав новий ринок для просування туризму в Японію з її величезною економікою та населенням. Тому просування туризму в країнах даного угруповання стане важливою ланкою у розвитку туристичної інфраструктури, зменшення диспропорцій у доходах між регіонами та створення можливостей працевлаштування.

Варто зазначити, що туристичні ресурси Латинської Америки достатньо перспективні, тому країни МЕРКОСУР забезпечені туристичними ресурсами для перетворення туристичної галузі в одне з основних джерел доходів.

Актуальність теми дослідження посилюється також тим, що МЕРКОСУР стає найбільш перспективним інтеграційним угрупованням у Південній Америці і поступово перетворюється в ядро інтеграційних процесів у регіоні, сприяючи його становленню як одного з важливих центрів міжнародного економічного і політичного впливу.

Метою дослідження є аналіз ролі та місця міжнародного туризму на основі тенденцій і особливостей його розвитку в умовах сучасного ринку в країнах МЕРКОСУР.

Для досягнення мети в роботі було поставлено і вирішено наступні **завдання:**

- теоретичні та методичні принципи дослідження міжнародного туризму;
- виділити основні напрями розвитку туристичного ринку в регіонах країн МЕРКОСУР;
- розглянути соціально-економічні передумови та особливості діяльності МЕРКОСУР;

- розкрити особливості інноваційних форм туристичної діяльності та їх вплив на розвиток економічної інфраструктури в країнах МЕРКОСУР;
- визначити проблеми та об'єктивні перешкоди для розвитку міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР;
- охарактеризувати організації особливостей міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР.

Об'єктом дослідження є міжнародний туризм в країнах МЕРКОСУР.

Предметом дослідження є характерні риси і сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму як одного з видів зовнішньоекономічної діяльності та можливості та перспективи подальшого розвитку в країнах МЕРКОСУР.

У процесі роботи були застосовані наступні **методи і прийоми дослідження**: збір, обробка та узагальнення інформації. В роботі застосовувалися наступні види аналізу:

- системний аналіз: за допомогою якого було здійснено теоретичне узагальнення наукових концепцій, розробок, пропозицій провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених розвитку туризму країнах МЕРКОСУР;
- історичний аналіз: за допомогою якого було визначено соціально-економічні передумови розвитку об'єднання;
- порівняльний аналіз: було використано для аналізу регіональних особливостей розвитку туризму в країнах МЕРКОСУР;
- статистичний аналіз: став основою для дослідження динаміки розвитку туризму в країнах МЕРКОСУР.

Практичне значення отриманих результатів: результати бакалаврської роботи можуть бути використані задля розвитку міжнародного туризму завдяки торговельно-економічним об'єднанням на прикладі МЕРКОСУР.

Ступінь розробленості теми в туристознавчій літературі. У зарубіжних роботах дана тема опрацьована на дуже глибокому рівні. З усіх робіт особливо варто відзначити монографію Гардіні Джана Лука «Витоки МЕРКОСУРу:

демократія та регіоналізація в Південній Америці», роботу П.С. Вробеля «Від суперників до друзів: роль публічних декларацій в зближенні Аргентини і Бразилії», монографію Вайланта. «МЕРКОСУР та створення зони вільної торгівлі в Америці», яка розповідає про переговорний процес створення зони вільної торгівлі для Америки.

Апробація результатів роботи та публікацій: головні положення та результати кваліфікаційної роботи представлені у виступі:

Герасименко Т. В. *Аналіз особливостей розвитку міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР* // «Ad orbem per linguas. До світу через мови». Міжнародної студентської науково-практичної відеоконференції «Світ цінностей і цінності у світі», 13–14 травня 2021 року.

Структура кваліфікаційної роботи бакалавра зумовлена її метою та завданням. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, резюме, списку використаних джерел із 52 найменувань. Кваліфікаційну роботу бакалавра викладено на 69 сторінках друкованого тексту включаючи 61 сторінку основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Понятійний апарат дослідження

Як зазначено в посібнику М. В. Тонкошкура: «Міжнародний туризм – це цілеспрямована діяльність, пов'язана з наданням послуг іноземним туристам на території держави, яка їх приймає (в'їзний туризм) і громадянам країни постійного проживання, котрі мандрують за її межами (виїзний туризм). Тобто, виїзний або закордонний туризм – це подорожі громадян країни, які проживають на її території і виїжджають на відпочинок до інших держав, а в'їзний, або іноземний туризм – подорожі чи мандрівки в межах держави, які здійснюються особами, що проживають за її межами» [28; с.15-17].

За останніми даними міжнародний туризм став надзвичайно важливою галуззю світової економіки. За даними Світової ради з туризму та подорожей, його внесок у світовий ВВП становить майже 10,5 %, забезпечуючи зайнятість понад 10 % усієї робочої сили й 11 % інвестицій і майже стільки ж податкових надходжень. Кожна країна розуміє, що надходження від туризму є колосальними і це може сприятливо впливати на розвиток економіки, тому вони дуже зацікавлені в прийнятті іноземних туристів та в розвитку міжнародного туризму в цілому [17].

Міжнародний туризм дуже популярний в кожному туристичному регіоні . За підрахунками ВТО за 2019 рік на Європу припадає половина міжнародних прибуттів – 50%, за нею слідують Азія та Тихий океан.

Міжнародний туризм – це досить важлива економічна складова доходів кожної країни. За підрахунками 2018-2019 років лідери за кількістю прибутку від міжнародного туризму та кількістю прибуттів перекликаються між собою. Розглянемо та порівняємо дві таблиці [49].

Таблиця 1.1 Країни-лідери за кількістю прибуттів за 2018-2019 рік

Назва країни	Кількість прибуттів в млн
Франція	89
Іспанія	83
Сполучені штати Америки	80

Китай	63
Італія	62
Турція	46
Мексика	41
Німеччина	39
Тайланд	38
Сполучене королівство Англії	36

Таблиця 1.2 Країни-лідери за кількістю прибутків від міжнародного туризму за 2018-2019 р.

Назва країни	Кількість прибутків в млрд. доларів США
Сполучені штати Америки	214
Іспанія	74
Франція	67
Таїланд	63
Сполучене королівство Англії	52
Італія	49
Австралія	45
Німеччина	43
Японія	41
Китай	40

Отже, за підрахунками лідерами за прибутками від розвитку міжнародного туризму залишилися ті ж самі країни (табл.2). Однак шосте і восьме місця посіли Австралія й Японія, яких не було серед десятки лідерів за кількістю міжнародних прибуттів(табл.1) [50].

Вагоме питання міжнародного туризму – облік міжнародних мандрівників, уведених до статистики міжнародного туризму. За визначення ВТО «міжнародним (іноземним) мандрівником вважають людину, яка здійснила щонайменше одну ночівлю у відвідуваній ним країні й не вважається іноземним робітником, транзитним пасажиром, іммігрантом» [3; с.15-17].

За визначенням Всесвітньої організації (UNWTO) міжнародних мандрівників поділяють на відвідувачів-туристів, які здійснили хоча б одну ночівлю у колективних або індивідуальних засобах розміщення відвідуваної країни з певною метою, крім заняття оплачуваною діяльністю, і відвідувачів-екскурсантів, котрі не здійснили ночівлі у країні перебування, (пасажирів круїзних суден), які ночують на борту, незалежно від тривалості зупинки;

власників і пасажирів транзитних автомобілів та яхт, якщо вони ночують в автомобілях, на яхтах та ін.[17; с. 43].

На розвиток міжнародного туризму впливають різноманітні чинники. Фахівці розподіляють їх на статичні й динамічні. До статичних чинників належать природно-кліматичні та географічні. Динамічні чинники охоплюють політико-правові, економічні, культурні, соціо-демографічні чинники і новітні технології.

Зупинимось на характеристиці динамічних чинників. Політико-правові, наприклад, пов'язані зі ставленням держави до розвитку туризму, що полягає в прийнятті законодавчих і нормативних актів, які можуть стимулювати, або регулювати розвиток міжнародного туризму. Економічні чинники поєднані зі станом розвитку економіки в країні, коли вона стабільно розвивається, серед громадян підвищується інтерес до міжнародних поїздок, зростають обсяги інвестицій на будівництво засобів розміщення туристів та розвиток інфраструктурних галузей.

Головними чинниками, що впливають на розвиток міжнародного туризму в країнах варто віднести:

- культурно-історичні чинники, що складають культурну спадщину країни та образно «силою тяжіння» для мандрівників, адже зазвичай туристи в першу чергу зацікавлені в пізнанні історико-культурних пам'яток, бажають відчувати життя і побут інших народів, вивчати їхній фольклор, традиції та розваги;
- соціально-демографічні чинники, а саме кількість та розміщення населення, його вікова категорія [15];
- новітні технології як чинник розвитку міжнародного туризму, пов'язують із удосконаленням транспорту, використанням електронних засобів зв'язку, телекомунікації, створенням комп'ютерних систем бронювання місць, що значно підвищує бажання туриста відвідати ту чи іншу країну, формуванні

туристичного потоку та у подорожуванні за особисто складеним маршрутом.

Міжнародний туризм у свою чергу активно впливає на економіку країн, зокрема тих, які мають атрактивні туристичні ресурси і завдяки їм залучені у світовий туристичний простір. Вплив туризму на їх економіку виявляється у тому, що він:

- надійне джерело валютних надходжень і засіб підвищення зайнятості населення;
- розширює відрахування у платіжний баланс та ВВП країни;
- сприяє диверсифікації економіки, зокрема будівництву, торгівлі, сільському господарству, виробництву сувенірів, зв'язку й інших галузей виробництва;
- вагомий чинник посилення престижу країни у світі [10].

Міжнародні туристи під час подорожі країною, яка їх приймає, витрачають на туристичні заняття кошти, зароблені на батьківщині. Таке явище називають туристичний експорт, або активний туризм, а для економіки країни, з якої вивозять кошти і використовують їх на фінансування туристичних дій в інших країнах називають туристичний імпорт, або пасивний туризм [18; с. 20-22].

І все ж, попри це, міжнародний туризм продовжує розвиватися, розширюються його мети. Туризм класифікується:

- за програмними цілями: маршрутно-пізнавальний, спортивно-оздоровчий, самодіяльний, курортний, гірськолижний, фестивальний, мисливський, шоп-туризм, релігійний, навчальний;
- за ступенем мобільності : пересувний, стаціонарний, змішаний;
- за формою участі: індивідуальний, груповий, сімейний;
- за віком: зрілий, молодіжний, дитячий, змішаний;
- за тривалістю: одноденний, багатоденний, транзитний;

- по використанню транспортних засобів: автомобільний, залізничний, авіаційний, водний, велосипедний, кінний, комбінований;
- по сезонності : активний туристський сезон, міжсезоння, несезонний;
- з географії : міжконтинентальний, міжнародний, регіональний;
- за способом пересування: пішохідний, з використанням традиційних транспортних засобів, екзотичних видів транспорту [13].

Туристи є споживачами основних, додаткових і супутніх послуг.

Основні туристичні послуги регламентуються договором на туристичне обслуговування і путівкою. До таких послуг, як правило, відносяться: розміщення; живлення; транспортні послуги, включаючи трансферт та іноді екскурсійні послуги.

Додаткові послуги мають дуже широкий спектр і займають при розвиненій інфраструктурі туризму до 50% від загального обсягу доходу. До них відносяться: додаткові екскурсії, які не ввійшли до переліку основних послуг; фізкультурно-оздоровчі послуги; медичні послуги; культурно-видовищні та ігрові заходи [28; с.17-21].

До супутніх послуг належать: забезпечення сувенірами, туристською символікою; торговим, валютно-кредитним, інформаційним та іншим обслуговуванням.

Фірми, які надають туристичні послуги, можна об'єднати в дві групи: продавці послуг (надають послуги) і посередники.[18; с. 45-64]

Продавці послуг забезпечують їх основний обсяг (готелі, ресторани, круїзні лінії і інші рекреаційні підприємства). Основними посередниками є регулярні та чартерні авіалінії, туроператори, турагенства і турфірми.

В останні роки розвиток міжнародного туризму обумовлено певними особливостями.

По-перше, змінилися цілі туризму. Якщо раніше основною метою міжнародного туризму було проведення літньої відпустки, то тепер люди віддають перевагу активному відпочинку, спорт, турботі про здоров'я. З початку 80-х рр. туризм розвивається в цілях підтримання фізичної форми і лікування. Для цього створюються спеціалізовані туристичні компанії, що пропонують різноманітні маршрути такого напрямку [16]. Нові форми відпочинку і розваг (оперні спектаклі, Бразильський карнавал, гольф і т.д.) вимагають розробки нової культурної програми та підходів до комплектації та реалізації туристичного продукту. Зростає частка ділового туризму, його темпи вдвічі перевищують інші види туризму. На нього припадає 55% світового попиту, що пов'язано з інтернаціоналізацією бізнесу.

По-друге, змінюються форми міжнародного співробітництва. Розширюється виробниче кооперування в створенні спеціалізованої матеріально-технічної бази міжнародного туризму за ліцензією іноземних фірм; ці зв'язки характеризуються великим охопленням, стабільністю, глибиною і ґрунтуються на довгострокових відносинах [25]. Однією з поширених форм залишається освоєння спільних туристичних фірм по безпосередній реалізації і надання туристичних послуг та приєднання країни до системи «Світовий туристичний ваучер».

По-третє, збільшується вартість туристичних послуг. Високий рівень капіталомісткості надає міжнародному туризму характер важкої індустрії. Сучасні готелі вимагають дуже дорогого обладнання, термін окупності якого перевищує 5 років. Створення туристичних центрів вимагає розвитку інфраструктури, в тому числі заснованої на новітній інформаційній технології. За деякими оцінками, витрати на інфраструктуру в два рази перевищують безпосередні інвестиції в будівництво. В результаті високої капіталомісткості вартість кожного робочого місця зростає. [22; с.32-36]

Ці зміни та розвиток міжнародного туризму призвело до того, що цей сектор є незамінним в економіці будь-якої країни. Прибуття міжнародних туристів зросло на 4% у 2019 році, досягнувши 1,5 мільярда. 2019-2020 роки

стали черговими роками сильного зростання, хоча повільнішими у порівнянні з винятковими показниками 2017 року (+ 6%) та 2018 року (+ 6%) [50].

Невизначеність навколо Brexit, геополітична та торгова напруженість, а також загальне уповільнення економіки вплинули на зростання. 2019 рік був також роком великих зрушень у секторі з крахом всесвітньо відомої компанії Томаса Кука та кількох бюджетних авіакомпаній у Європі [24].

Усі регіони збільшили кількість прибулих. Наприклад, Близький Схід (+ 8%) привів до зростання, а потім Азія та Тихий океан (+ 5%). Міжнародні прибуття до Європи та Африки (обидва + 4%) зросли відповідно до середньосвітових показників, тоді як Америка зросла на 2%.

Що стосується основних джерел ринків, Франція повідомила про найсильніше зростання витрат на міжнародний туризм серед десятки найбільших ринків, тоді як Сполучені Штати очолили зростання в абсолютних показниках.

Отже, міжнародний туризм – це вид діяльності, спрямований на надання різного роду туристичних послуг і товарів туристичного призначення з метою задоволення широкого кола культурних і духовних потреб туриста [22; с.32-36]. Він сприяє диверсифікації економіки, створюючи галузі, що обслуговують сферу туризму. В даний час індустрія туризму є однією з найбільш динамічно розвиваються форм у міжнародній торгівлі послугами.

В епоху глобалізації міжнародний туризм сприяє економічному зростанню країни, створюючи робочі місця, виступаючи джерелом іноземної валюти та допомагаючи регіонам, що розвиваються, залучати туристів.

Подорож туриста та обміни, що відбуваються між різними учасниками туристичного ланцюжка вартості, включають транскордонні заходи. Така діяльність може торкатися політики чи нормативних актів у країнах, які беруть участь у процесі. Багато з цих видів діяльності входять у сферу міжнародної торгівлі, і саме тут втручається право міжнародної торгівлі.

1.2. Міжнародний туризм та глобалізація в сучасному світі

Міжнародний туризм, як частина процесу глобального розвитку та інтеграції, став одним із впливових факторів, від якого залежить зростання економіки, підвищення конкурентоспроможності країни на світових ринках та покращення добробуту населення. В даний час у галузі туризму працює понад 250 мільйонів людей, тобто кожен дванадцятий працівник у світі. На нього припадає 7% загальних інвестицій, 11% світових споживчих витрат, 5% усіх податкових надходжень і третина світової торгівлі послугами (за статистикою UNWTO) [9; с. 208-216].

Світова криза, спричинена пандемією COVID-19, кардинально змінила туристичну галузь у всьому світі. І тому виникла необхідність переглянути підходи до звичайної роботи в туристичній галузі, як передбачається, стануть важливим фактором надання інформації споживачам та маркетингу, а також організація роботи різних фахівців у галузі туризму. Можна припустити, що переважна більшість удосконалень в організації туристичного бізнесу будуть засновані на організації віртуальних рішень та віддаленої роботи, а також на освітніх програмах, які в багатьох країнах залишаться в мережі після кризи COVID-19.

Пандемія COVID-19 негативно вплинула на торгівлю послугами. Усі провідні експортери й імпортери обмежили закордонні поїздки та ввели соціальне дистанціювання всередині країни. Люди фізично не могли надавати послуги чи користуватися послугами через карантин, або локдаун. На відміну від товарів, послуги неможливо виробити, покласти на склад і продати пізніше. Недоотриманий виторг від скасованих авіарейсів, бронювань, спортивних подій, походів до ресторану втрачена назавжди і не може бути повернена. Усе разом – це понад 40% світового експорту послуг, який напяму постраждав від корона вірусу [24].

Особливо це стосується туризму. Коронавірус мав безпрецедентний вплив на попит і пропозицію на цьому ринку. Туристичний експорт США в березні

був на 53% меншим у порівнянні з аналогічним місяцем минулого року, а у квітні – на 73%. Видатки Китаю на туризм зменшилися на 60%.

Глобалізація в туризмі є важливою галуззю перспектив та проблем. Зростаюча взаємозалежність між економіками різних країн відображається у тенденції звернення до глобальних ринків, світового виробництва, глобальної конкуренції та глобальної комунікації. Глобалізація передбачає розвиток взаємозв'язку світу, що відображається в розширених потоках інформації, технологій, капіталу, товарів, послуг та людей. Він описує процес, за допомогою якого національна та регіональна економіки, суспільства та культури інтегруються через глобальну мережу торгівлі, зв'язку, імміграції та транспорту [9; с. 235-241].

Однак глобалізація включає і виходить за рамки простої інтернаціоналізації ринків. Глобалізація визначається як усі процеси, за допомогою яких народи світу включаються в єдине світове суспільство, а також як активізація світових соціальних відносин, які пов'язують віддалені населені пункти таким чином, що місцеві події формуються подіями, що відбуваються за багато миль, і навпаки. Глобалізація як процес міжнародної інтеграції, що виникає внаслідок обміну світоглядами, продуктами, ідеями та іншими аспектами культури, є ширшим поняттям, ніж економічна глобалізація. У цій ширшій перспективі глобалізація – це багатовимірний процес, що відбувається одночасно в сферах економіки, політики, технологічних розробок, зокрема засобів масової інформації та комунікацій та транспортних технологій, екологічних, соціальних та культурних змін, що значною мірою має вплив на розвиток міжнародного туризму [12].

Прихильники глобалізації стверджують, що вона сприяє світовому економічному зростанню, створює робочі місця, робить компанії більш конкурентоспроможними та розширює вибір споживачів, одночасно знижуючи ціни на продукцію. Стверджується, що транснаціональні корпорації (ТНК) зі штаб-квартирою в одній країні та операційними компаніями, що повністю або частково належать в одній або декількох інших країнах, є, серед іншого,

основою для розповсюдження технічних знань та освіти, вдосконалення глобальної комунікації та транспорту, створення нових ринків для фірм та країн, генеруючи інновації та підвищуючи якість продукції, сприяючи демократичним ідеалам та культурному обміну та міжнародному порозумінню.

Критики глобалізації, з іншого боку, стверджують, що вона породжує нерівність доходів, руйнує місцеві галузі та створює більшу залежність економік, що розвиваються, від розвинених, що негативно впливає на малий бізнес [10].

Негативні наслідки на місцевому рівні включають підвищення цін на споживчі товари та послуги, підвищення ціни на землю та житло, що виходить за межі місцевої доступності, та збільшення вимог до державних послуг та об'єктів. Деякі критики висувають сильніші твердження, що наслідки глобалізації завдяки діяльності ТНК включають переміщення корінних народів із земель, порушення прав людини, несправедливу працю та заробітну плату, погіршення стану навколишнього середовища. Як і більшість контрастних точок зору, обидві сторони містять істини, а узагальнення небезпечні [37]. Наслідки глобалізації різняться залежно від конкретного випадку та від контексту. Це особливо вірно для двостороннього зв'язку між туристичною галуззю та глобалізацією.

Глобалізація є новим етапом розвитку світу, який характеризується різким прискоренням темпів інтернаціоналізації усіх сфер суспільного життя. Глобалізаційні процеси мають вагомі підстави, аби привести до утворення нової суспільно-політичної формації – глобалізму. Підставою для такої висновку є те, що глобалізація вже призвела до формування специфічних виробничих відносин, нових технологічних систем і способу виробництва в загалом [4; с. 25-30]. Світове господарство на початку XXI ст. постає як неподільне глобальне ціле, в якому постійно відбуваються різнопланові й різноякісні процеси.

Вважається, що глобалізація збільшує економічне прихильними процвітання країн, оскільки зростання торгових та інвестиційних потоків

створює додатковий світовий ВВП. За прогнозами UNWTO, міжнародний туризм зростатиме на 3,3% щорічно щонайменше до 2030 року, що стимулюється головним чином економічним зростанням на міжнародному рівні [21; с.127-131]. Оскільки зростаючий дохід є найпотужнішим генератором туристичних потоків, настільки, що глобалізація породжує динамічну світову економіку, вона також створює економічну основу для подальшого зростання внутрішнього та міжнародного туризму у всьому світі.

Прихильники глобалізації у сфері туризму, підкреслюють, що міжнародний туризм може генерувати іноземну валюту, створювати робочі місця, стимулювати місцеві інвестиції, використовувати економію від масштабу та дифузні технічні знання. Критики ж стверджують, що глобалізація призводить до нерівності доходів, знищення місцевої промисловості, економічної залежності та джерел витрат на туризм, що значно зменшує економічні наслідки зростання туризму. Вони обговорюються в наступних розділах [37; с. 4-8].

Особливою перевагою, яку вимагає глобалізація, є те, що вона сприяє формуванню зайнятості, тим самим підвищуючи рівень життя людей у цілому світі, що також зменшує бідність. Незважаючи на це, причинно-наслідковий зв'язок між в'їзним туризмом та економічним зростанням не обов'язково може призвести до підвищення рівня життя в країнах, що розвиваються, оскільки вони також залежать від розподілу доходу та якості послуг, таких як охорона здоров'я та освіта [10].

Більшість економік, що розвиваються, значною мірою залежать від обмежених закордонних ринків та експорту продукції, що робить їх економіки вразливими до будь-яких економічних зривів, що відбуваються в розвинених країнах, які купують їх продукцію. Значна критика глобалізації підкреслює підвищений ризик для менших економік, пов'язаний із взаємозалежністю економік та фінансових ринків. Два типи ризиків від надмірної спеціалізації стосуються туризму. Один із видів стосується залежності від туризму в цілому як експортного ринку. Світова фінансова криза та світова пандемія

продемонстрували ризики, пов'язані із залежністю від туризму, що виникають внаслідок раптових несприятливих змін попиту на світових ринках [37; с. 8-10].

Інший тип ризику включає занадто велику залежність від туризму з певних ринків походження або занадто велику залежність від певного туристичного продукту (наприклад, полювання, курортний туризм, азартні ігри). З огляду на дискреційний характер витрат на туризм, галузь надзвичайно чутлива до будь-яких криз (економічних, екологічних, політичних тощо). Зміни, що негативно впливають на товари та послуги призначення, роблячи його менш конкурентоспроможним та пристосованим, можуть призвести до значних витрат для туристичних напрямків, які надмірно спеціалізуються, особливо якщо відсутність попиту пов'язана з втечею капіталу з місцевої туристичної галузі [4; с.52-55].

Важливою темою у 2019-2020 роках стала тема пандемії та її валив на розвиток світової економіки та міжнародного туризму в цілому. Спричинене коронавірусом падіння глобальної торгівлі за підсумками року становило від 13% до 32%. Ці випадки, ще раз довели, що пандемії інфекційних захворювань, та несприятливі природні умови (пожари в Австралії) завдають мільярдних збитків індустрії туризму, і що найголовніше – ніколи не можна бути готовим до цієї катастрофи, щоб її уникнути.

Щоб уникнути надмірної залежності від міжнародного туристичного ринку та пов'язаних з цим проблем, країни можуть дослідити використання потенціалу внутрішнього туризму. Зокрема, у географічно великих країнах (наприклад, в Росії, Канаді, Австралії) внутрішній туризм може ефективно поглинути надмірну пропозицію, спричинену будь-якими спадами та сезонністю в'їзного туризму [22; с.32-42]. Це також сприяє перерозподілу національного доходу, зменшуючи тим самим міжрегіональні розриви в рівні економічного розвитку та сприяючи соціальній рівності. Для більш розвинених економік ці особливості роблять внутрішній туризм потенційно перспективною протидією.

Також одним із позитивних наслідків збільшення глобалізації є той факт, що вона покращила наше розуміння важливості охорони навколишнього середовища, приносячи користь усім зацікавленим сторонам у галузі туризму. Туризм може сприяти збереженню природних ресурсів, заохочуючи відродження вимираючих видів рослин, тварин та навіть певних територій, збільшуючи доходи для підтримки якості природних пам'яток та пам'яток спадщини, слугуючи таким чином інструментом збереження навколишнього середовища. Зростання соціально свідомого та екологічно свідомого споживача призводить до нових моделей поведінки туристів, прикладом чого є розвиток альтернативного туризму на противагу масовому туризму [37; с. 13].

Глобалізація покращує здатність багатьох країн спільно працювати над подоланням стихійних лих та глобальних викликів, таких як глобальне потепління та китобійний промисел. Іншим явищем, яке приносить глобалізація ідей, є підвищення екологічної свідомості та популяризація концепції сталого розвитку.

З нових форм і можливостей, пов'язаних з процесами глобалізації, розвитком світових інформаційних, економічних і фінансових зв'язків, набуває міжнародний тероризм [9]. Експерти вважають, що в XXI ст. головна мета терористів – заподіяти якомога більшу шкоду здоров'ю і життю людей. Туреччина, Єгипет, Ізраїль, Індонезія, Філіппіни, США, Іспанія, Росія, Франція, Великобританія – далеко не повний перелік країн, які відчували на собі наслідки терористичних актів, а нині вони належать до терористичнопотенційних, що утримує певну частину латентних туристів від подорожей як з них, так і до них. Міжнародний тероризм ставить під загрозу розвиток туризму, що змушує урядовців, менеджерів і маркетологів шукати вихід із загрозової ситуації. Посилення заходів безпеки – логічний і традиційний крок. Поширеним явищем є рекламні акції, в яких проглядається спроба завуалювати потенційні проблеми чи намагання переорієнтуватися на новий споживчий ринок.

Отже, вплив глобалізації на міжнародний туризм має свої позитивні та негативні наслідки. З однієї сторони, глобалізаційні процеси є головним ключем

для розвитку країн. Збільшення прибуттів значить збільшення надходження для економіки країн, що призводить до зменшення рівня бідності в багатьох регіонах [22; с.32-42]. З іншої сторони, на арену виходять проблеми, які раніше не були відомі світові, такі як високий рівень забруднення навколишнього середовища, міжнародний тероризм. Більше того, останнє десятиліття показало, що економічні, політичні та соціально-демографічні проблеми в країні чи світі стають перешкодою для розвитку міжнародного туризму[41]. Деякі критики стверджують, що зростаюча частота криз, екологічних, політичних та економічних, спонукає до зустрічної тенденції до процесу глобалізації з можливими суттєвими наслідками для майбутнього глобальної системи подорожей. Великі туристичні та туристичні оператори продовжуватимуть обслуговувати більший обсяг туристичних перевезень, розміщення, загального та масового туризму. На іншому кінці шкали оператори ніш пропонуватимуть додаткові спеціальні продукти, послуги та досвід окремим особам та туристам, які вимагають налаштування.

Незважаючи на це, туристична галузь може зробити більше для критичної взаємодії з основними міжнародними установами та урядами, забезпечуючи зв'язок із зацікавленими сторонами, які експлуатуються процесами глобалізації [37; с. 15]. Міжнародна туристична індустрія через такі організації, як ЮНВТО, може відігравати важливу пропагандистську роль, допомагаючи нарощувати спроможність країн, що розвиваються, брати більш повну участь та ефективніше вести переговори в дискусії щодо правил торгівлі, субсидій, лібералізації та корпоративної відповідальності та регулювання. Мабуть, найбільш суттєвою зустрічною тенденцією до глобалізації з далекосяжними наслідками для туризму є загроза глибокої структурної кризи у світовій економічній системі. Однак неможливо визначити ймовірність трансформації домінуючої глобальної політичної економічної системи або напрямом, в якому така трансформація може відбутися.

1.3. Методи дослідження міжнародного туризму

Кожна наука володіє власними методами дослідження. За твердженням професора А. Шаблія, «метод наукового дослідження – це система розумових і (або) практичних операцій (процедур), які націлені на вирішення певних пізнавальних завдань з урахуванням певної пізнавальної мети» [13, с. 58]. За допомогою такого методу можна отримати бажану інформацію, яка відповідатиме потребам суспільства або конкретної науки. Внаслідок застосування правильно обраного методу можна підтвердити істинність отриманих результатів.

Аналіз динаміки і структури туристичних потоків є основою прогнозування і планування міжнародного туризму. Існують чотири групи методів вивчення міжнародних туристичних потоків: методи статистичного аналізу, документально-статистичні методи, методи спостереження та методи соціологічного опитування [13; с. 61].

Методи статистичного аналізу використовуються для виявлення і опису закономірностей розвитку туристичних потоків, взаємозв'язків динаміки останніх і чинників розвитку туризму, залежно географічної структури міжнародного туризму від характеру міжнародних відносин і т.д. Цю групу представляють методи угруповання, кореляційного, факторного і регресійного аналізу, розрахунки індексів і коефіцієнтів. Для їх практичного застосування в геоекономіці міжнародного туризму необхідні масиви статистичної інформації. Її витягують з різних щорічників і збірників або збирають і систематизують за допомогою методів, які розглядаються нижче.

Документально-статистичні методи засновані на вивченні і аналізі фактичних даних діяльності підприємств, відомств і організацій, залучених у виробництві туристських послуг і здійснюють контроль за міжнародними міграціями. До цієї групи входять такі методи: вивчення документів статистичного обліку клієнтів туристських підприємств; вивчення статистичних даних міжнародних пасажирських перевезень; вивчення статистики прикордонних переходів [36].

Методи спостереження заповнюють прогалину в дослідженні туристичних потоків, які не обліковані в статистиці, що вивчається досліджуваної документально-статистичними методами. Зокрема, на автомобільних прикордонних переходах, де діють спрощені правила перетину кордону та вибірковий контроль, метод спостереження за пересуванням легкових автомобілів дозволяє спеціалісту візуально реєструвати кількість пасажирів в салоні і за номерними знаками ідентифікувати державну приналежність автомобіля [27; с.134-136].

Методи соціологічного опитування застосовують для більш детального вивчення структури туристського потоку. У цій групі для цілей міжнародного туризму використовуються: письмове анкетування, інтерв'ювання, а також їх комбінація - інтерв'ювання із заповненням однакових анкет.

Отже, дослідження та вивчення міжнародного туризму є ключем для доходу у багатьох країнах, а також можливістю популяризувати національну спадщину та культуру багатьох країн, а менш відомі країни поставило на карту світу.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В КРАЇНАХ МЕРКОСУР

2.1. Соціально-економічні передумови та особливості діяльності МЕРКОСУР

Очевидно, що автономне існування як держав, так і їх об'єднань є малоефективним і не веде до процвітання, сталого розвитку та зміцненню їх внутрішньої єдності, а лише становить загрозу їх політичної та економічної стабільності і загрожує соціальними потрясіннями. Перетворення в один із центрів сили і впливу, заняття гідного місця в сформованій системі міжнародних відносин, а також рівноправне підключення до процесів глобалізації є одними з найважливіших завдань, що стояли перед Південною Америкою в 1990-х роках. Саме тому створення такого міцного союзу, як МЕРКОСУР, набув особливого значення. Варто повернутися на декілька десятиліть назад, щоб прояснити та побачити соціально-економічні умови, які сприяли даному процесу [1; с. 8-9].

Декілька десятиліть тому більшість країн Латинської Америки були дуже активними учасниками регіональних інтеграційних ініціатив. Однак більшість із цих угод досягли незначного прогресу. Під час індустріалізації лібералізація внутрішньорегіональної торгівлі швидко зіткнулася з національними стратегіями розвитку. Після того, як «легкий» етап взаємної лібералізації торгівлі був залишений (як правило, за участю товарів, що не виробляються на місцевому рівні), з'явилися ряд перешкод, які фактично блокували прогрес. Спад Латиноамериканської асоціації вільної торгівлі (ЛАВТ) та її заміщення Латиноамериканською асоціацією інтеграції (ЛАІ) у 1981 році підтвердили схильність країн Латинської Америки до розсуду та гнучкості у справах регіональної інтеграції. Держави-члени МЕРКОСУР активно використовували інструменти, надані ЛАВТ та ЛАІ, для розширення двосторонньої торгівлі. Насправді Аргентина та Бразилія (спільно з Мексикою) були найактивнішими споживачами у 1960-х та 1970-х роках, що призвело до швидкого зростання взаємної торгівлі [2; с. 20].

Наприкінці 1980-х років відбулися початкові кроки до односторонньої лібералізації торгівлі в Аргентині та Бразилії – процес, який пришвидшився на початку 1990-х років. Рубіж десятиліть також став головною передуманою для зміни моделі розвитку: ринково-орієнтовані реформи, публічні дебати та формування політики набували все більшої складності. Ця зміна фокусу мала великий вплив на ініціативи регіональної інтеграції: її головним результатом стало підписання Бутанос-Айресського акту в червні 1990 р. В ньому зазначався новий підхід до лібералізації торгівлі, який підкреслював автоматичний, лінійний та універсальний механізм скасування тарифів [30].

Наступні інтеграційні процеси в Латинській Америці пройшли в кілька етапів, в результаті чого в регіоні сформувався ряд інтеграційних угруповань: МЕРКОСУР, КАРИКОМ, Андське співтовариство націй, ЦАСІ. Підписаний в Асунсьйоні договір про створення МЕРКОСУР вступив чинності 29 листопада 1991 р. Це був проект створення єдиного економічного простору на території 12 млн. кв. км (59% території Південної Америки), де проживають 212 млн. чоловік (55,3% населення Латинської Америки і Карибського басейну) з сукупним ВВП понад 1 трлн дол. (50% ВВП Латинської Америки), де зосереджено 40% прямих зарубіжних інвестицій і 33% обсягу зовнішньої торгівлі країн регіону.

Договір передбачав скасування всіх мит і нетарифних обмежень у взаємній торгівлі між Бразилією, Аргентиною, Уругваєм і Парагваєм, тобто створення зони вільної торгівлі до 31 грудня 1994 [5; с.25-30]. Цей договір передбачав вільний рух капіталів, послуг і робочої сили, введення єдиного зовнішнього тарифу і створення митного союзу, координацію зовнішньоторговельної політики, політики в галузі промисловості, сільського господарства, транспорту і зв'язку, в валютно-фінансової та інших сферах [31]. Згідно Асунсьйонського договором ринок відкритий для всіх країн-членів Латинської Америки, але вони можуть бути прийняті в МЕРКОСУР не раніше, ніж через п'ять років після вступу в силу цієї угоди, якщо є членами діючих в рамках Латинської Америки субрегіональних об'єднань.

Модель інтеграції МЕРКОСУР носить ринковий характер і заснована на стратегії лібералізації взаємної торгівлі, відкриття ринків, проведенні структурних реформ і модернізації національних економік. Тобто воно мало чисто ринковий характер інтеграції, а автоматизм її основних механізмів в певній мірі сприяв динамізму торгівлі між країнами-членами МЕРКОСУР після укладення договору, створення в установлені строки митного союзу.

Інтеграція стала потужним стимулом для підтягування одних держав до рівня інших в скороченні інфляції і зростання виробництва. До середини 1994р. країнам МЕРКОСУР вдалося виробити єдину митну номенклатуру, спростити митні процедури, усунути перешкоди вільну торгівлю сільськогосподарськими товарами, уніфікувати технічні норми в автомобільній промисловості, провести порівняльний аналіз трудового законодавства держав.

1 січня 1995р. через чотири роки після Асунсьонського договору, МЕРКОСУР перетворився в перший митний союз в Південній Америці і найбільший у всьому світі, що розвивається [6; с. 13-17]. Введення єдиного зовнішнього тарифу (1994 г.) реально почала втілюватися в життя з 2000 року, що сприяє просуванню до митного союзу і проведення єдиної тарифної політики. В рамках МЕРКОСУР повністю лібералізована торгівля 90% товарів митної номенклатури, а решта 10% включені в національні списки винятків, незабаром режим вільної торгівлі має поширитися на 100% товарообміну всередині регіону [6. с. 17-25]. Митний союз вважається досконалим, коли всі національні тарифи в торгівлі з третіми країнами замінені загальним зовнішнім тарифом, тобто рівень протекціонізму однаковий для всіх країн-членів.

В МЕРКОСУР поки діє більш складний механізм функціонування загального зовнішнього тарифу. Кожна країна має національні списки винятків із загального зовнішнього тарифу. Вони більш великі, ніж списки, що стосуються зон вільної торгівлі, тому що містять як найменш, так і найбільш конкурентоспроможні товари, національні тарифи на які відповідно вище або нижче загального зовнішнього тарифу.

У 2003 році учасники МЕРКОСУР підтримали пропозицію Бразилії виробити так званий «План-2006» – програму дій, розраховану на формування до 2006 року спільного ринку за зразком ЄС. Таким чином, до 2006 року створення митного союзу було завершено.[8; с. 38-40]

Процес інтеграції в МЕРКОСУР став найбільш динамічним у регіоні. Так, обсяг внутрішньозонального експорту в 1991-1995 рр. виріс з 5,1 до 15,8 млрд. доларів і склав майже половину експорту країн Латинської Америки і Карибського басейну, а до 1997 року внутрішній експорт виріс до 24 млн. доларів, а частка внутрішньої торгівлі в товарообігу країн МЕРКОСУР з усім світом в 1994 році підвищилася до 19,3%, а в 1997 році – до 25% [40].

МЕРКОСУР зробило позитивний вплив на якісні показники зовнішньої торгівлі країн-членів, сприяв зростанню промислового експорту. Одна з основних ідей МЕРКОСУР – всебічне підвищення ефективності торгово-виробничої сфери, технологічне оновлення галузей виробництва [35].

Не зважаючи на те, що це один союз, між країнами МЕРКОСУР існують значні відмінності. Бразилія є найбільшою економікою інтеграційного об'єднання, а також країною з найбільшою чисельністю і найвищою щільністю населення. Другий за величиною країною МЕРКОСУР є Аргентина, розмір економіки і чисельність населення якої складають приблизно п'яту частину від аналогічних показників Бразилії. Незважаючи на те, що Уругвай – найменша по території країна в регіоні, це найбагатша його країна по ВВП на душу населення. Нарешті, Парагвай – найменша країна в регіоні як з точки зору величини ВВП, так і чисельності населення, а також країна з найнижчим ВВП на душу населення.[6. с. 25].

Серед основних завдань об'єднання є проведення єдиної політики щодо третіх країн і угруповань, координація позицій країн членів на міжнародних і регіональних торговельних і економічних форумах. Кінцевою метою нового угруповання є створення спільного ринку чотирьох країн, до яких згодом могли приєднатися інші держави Південної Америки.

Освіта МЕРКОСУР ознаменувало поворот у зовнішньоекономічній стратегії найбільших країн Південної Америки Бразилії і Аргентини, які в минулому не проявляли велику зацікавленість в інтеграції. Їх моделі розвитку були орієнтовані головним чином на великі національні ринки, захищені високими митами. Найбільш послідовно таку стратегію проводила Бразилія, але глибокі зміни в міжнародних економічних відносинах, посилення тенденцій до утворення великих торгових блоків, а також прагнення до лідерства в Латинській Америці, до зміцнення своїх позицій в переговорах з розвиненими країнами змусили її взяти курс на створення інтеграційного союзу, де вона посіла провідне становище. Інші країни розраховували, що доступ на бразильський ринок дозволить їм різко розширити і диверсифікувати свій експорт, що послужить основою для розвитку зв'язків з іншими районами світу, поліпшення умов входження в світову економіку[30].

Модель інтеграції МЕРКОСУР, створеного в період панування в світі і на континенті неолібералізму, переходу держав регіону до «відкритої ринкової економіки», була заснована на пріоритеті вимог вільного ринку, лібералізації торгівлі як засобу здійснення структурних реформ і модернізації національних економік. Вона не припускала провідну роль держави, проведення активної соціальної, промислової та сільськогосподарської політики [23; с. 127-131].

Після серйозних економічних і фінансових потрясінь, пережитих країнами МЕРКОСУР в 2000-2002 рр., з середини 2003 року їх економіки почали відновлюватися. Процес відновлення був вражаючим, особливо в Аргентині – з темпами зростання 9% в 2003 р в поєднанні з відновленням валютної і цінової стабільності і поступовим поверненням вкладників до банківської системи. Подібні поліпшення відбулися у всіх країнах блоку.

Історично країни МЕРКОСУР зіштовхувалися з труднощами на шляху до стабільного і стійкого зростання. Регіон пережив ряд зовнішніх потрясінь і змін в політичних і економічних режимах, які вплинули на рівень ВВП, зайнятість і розподіл доходів. Дійсно, ряд проблем, з якими стикаються країни регіону, є загальними для держав-учасників об'єднання. До їх числа відносяться

уповільнення зростання або скорочення валового внутрішнього продукту, зниження міжнародних цін на основні експортні товари і погіршення показників поточних операцій і державних рахунків [26; с. 28-36].

У період з липня 2014 по липень 2015 років внутрішня порядок денний МЕРКОСУР формувалася навколо трьох основних напрямків: торгово-економічних проблем, інституційних питань і соціального виміру. В економічній сфері тривала робота над різними ініціативами щодо сприяння продуктивній інтеграції та зменшення асиметрії між країнами-членами. Однією з найбільш помітних ініціатив такого роду стало представлене Бразилією у вересні 2015 р пропозиція про підписання Угоди про співпрацю і сприяння інвестиціям [20; с. 12-15].

З іншого боку, МЕРКОСУР продовжив дію вилучень з Єдиного зовнішнього тарифу на кілька років, режим походження МЕРКОСУР, спеціальні торгові режими. Хоча ці рішення розраховані на тривалий період а, отже, забезпечують більшу впевненість в майбутньому сценарії, вони знову відкладають вільний обіг товарів усередині блоку і консолідацію Митного союзу.

У 2015 і 2016 рр. Латинська Америка і Карибський басейн пережили два роки поспіль економічного спаду, що можна пояснити дією двох основних факторів [20; с. 14-15].

По-перше, це зниження цін на сировинні товари. В експорті регіону переважають сировинні товари, тому експортні надходження в ці держави в значній мірі залежать від світових цін на дану продукцію (наприклад, на метали, енергоносії та сільськогосподарські товари). Зниження експортних надходжень, в свою чергу, призвело до скорочення внутрішнього споживання і приватних інвестицій.

Друга причина спаду – ослаблення зовнішнього попиту, головним чином висунутого країнами з ринковою економікою і особливо Китайською Народною Республікою через уповільнення зростання ВВП в цих країнах.

У 2015 році темпи економічної активності в країнах МЕРКОСУР знизилися, і в 2016 році ця тенденція посилилася. У той час як в 2015 р в Бразилії було зафіксовано падіння ВВП, в Парагваї та Уругваї темпи його зростання були нижче, ніж раніше; Аргентина стала винятком у цьому відношенні, добившись в 2015 р збільшення ВВП, обумовленого споживанням і, в меншій мірі, інвестиціями (див. таблиця 3)[24].

В останні роки спостерігається менша синхронізація економічних циклів між країнами регіону: незважаючи на стагнацію найбільших партнерів МЕРКОСУР, Парагвай і Уругвай демонструють енергійне зростання, близький до середньосвітового рівня.

Таблиця 2.1 Щорічний приріст ВВП країн-членів МЕРКОСУР в %

Країна	1991	1994	1999	2003	2007	2008	2010	2016	2018
Аргентина	10,5	5,8	-3,4	9,0	9,0	4,1	10,1	-2,1	-2,5
Бразилія	1,0	5,8	0,5	1,1	6,1	5,1	7,5	-3,3	1,1
Парагвай	3,5	5,3	0,0	4,3	5,4	6,4	11,1	4,3	3,7
Уругвай	3,5	7,3	-3,0	2,3	6,5	7,2	7,8	1,7	2,1

Отже, наприкінці свого «постліберального» політичного циклу МЕРКОСУР став, по суті, політичним пристроєм для національних урядів країн-членів. Торговельно-економічний порядок денний блоку не зафіксував прогресу, і ринки МЕРКОСУР втратили актуальність для своїх членів. У 2016 році МЕРКОСУР відповідав лише за 13,5% експорту своїх членів. Водночас економіка найбільшої держави-члена – Бразилії – переживала глибоку рецесію, яка за два роки (2015 та 2016) зменшила ВВП більш ніж на 7%. У свою чергу, в цей період Аргентина зафіксувала високий рівень темпів зростання, коливаючись між негативними та позитивними показниками[24].

Оскільки економічний сценарій в обох країнах погіршився, а політична підтримка існуючих урядів різко зменшилася, вступив в силу новий політичний зсув: президент Бразилії був знятий з посади у 2016 році, а наприкінці 2015 року МаурісіоМакрі, ліберальний політик і бізнесмен був обраний президентом.

Бразилія повільно відновила зростання в 2017 році, тоді як в Аргентині зростання ВВП продовжувало демонструвати таку ж мінливість: спад у 2016

році (-2,3%), позитивне зростання в 2017 році (2,9%). У 2018 році нова економічна криза вразила Аргентину і цей німецький економічний сценарій сприяв прийняттю в обох країнах економічних програм, зосереджених на внутрішніх питаннях. У випадку з Бразилією, погіршення фіскального режиму підняло питання до першочергового місця в порядку денному економічної політики. Те саме занепокоєння спричинило уряд Аргентини в перші два роки президентського терміну, але зусиль було недостатньо, щоб перешкодити країні вступити в новий епізод макроекономічної кризи [36].

Незважаючи на деякі ініціативи щодо оновлення порядку денного митного союзу МЕРКОСУР, переважаючий сценарій не сприяв жодному позитивному розвитку з цього боку. Навпаки, зовнішній порядок денний блоку набув певного імпульсу завдяки диверсифікації ініціатив, що стосується переговорів про торгові угоди [46; с. 1-4].

Окрім безперервності переговорів з ЄС, були розпочаті нові ініціативи, і МЕРКОСУР за останні кілька років почав переговори з країнами ЄАВТ, Канадою, а нещодавно і з Південною Кореєю. Однак досі жоден із цих переговорів не досяг успішного завершення. Новий уряд, обраний у Бразилії наприкінці 2018 року, заявив про намір сприяти торговій реформі, основною складовою якої буде лібералізація тарифів. Після дискусій, піднятих цією пропозицією, статус МЕРКОСУР, а особливо модель митного союзу, все частіше оскаржуються аналітиками та політиками. Зміна моделі митного союзу до зони вільної торгівлі є одним із розглянутих варіантів, інший – це нова тарифна реформа між країнами-членами, що призведе до загального зниження рівня СЕТ [24].

Отже, не зважаючи на значні труднощі, яких на даний момент зазнало об'єднання МЕРКОСУР, варто відзначити, що національні економіки переживали процес односторонньої лібералізації торгівлі і нещодавно перейшли від авторитарних політичних режимів до демократичних. Ці передумови були надзвичайно сприятливими для того, щоб забезпечити тягу до перших кроків проекту економічної інтеграції.

2.2. Особливості організації міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР

МЕРКОСУР (ісп. Mercado Comunal del Cono Sur – об'єднаний ринок країн південного конуса) – це субрегіональне торгово-економічне об'єднання країн Південної Америки. Дане об'єднання охоплює Аргентину, Бразилію, Парагвай та Уругвай, з 2006 року процедуру вступу розпочала Венесуела, асоційованими членами є Чилі, Болівія, Перу, Колумбія та Еквадор [11].

Об'єднавши величезну територію Південної Америки, значні людські та туристичні потенціали, організація ефективно здійснює свою діяльність не тільки в напрямку розвитку торгово-економічних відносин, а й над перетворенням туризму на одну з головних галузей доходів.

Туристична діяльність – це важливе джерело економічного зростання. Все більше національних ринків стали відкритими для іноземних інвесторів саме в туристичній сфері, що стало ключовим фактором соціально-економічного прогресу на основі створення робочих місць та розвитку інфраструктури. Незважаючи на негативний вплив глобальної світової кризи та економічного спаду, туристична галузь в даному регіоні розвивалася досить стрімкими темпами [14; с. 75-78]. Міжнародні туристичні прибуття на 2018 рік становили близько 18,5 млн осіб (дані Всесвітньої туристичної організації), що на 6,6 % більше у порівнянні з 2017 роком. Доходи від туристичної галузі становили 16 млрд. доларів США.

Аргентина є одним з найбільших ринків туризму, вона займає четверте місце на Американському континенті (після США, Канади та Мексики) та перше місце в Латинській Америці за кількістю прибулих туристів – майже 7 млн. осіб (2018 р.) За даними статистики, число іноземних туристів збільшилося на 12,8 %, у порівнянні 2016 р. Доходи від туристичної галузі склали 7 млн. доларів. Іноземні туристи в основному приїжджають з Бразилії, Чилі, Уругваю, Парагваю, Болівії, Перу, Еквадору, Колумбії, Венесуели, Коста-Ріки, Мексики, Куби, Домініканської Республіки, США, Канади, Китаю,

Південної Кореї, Японії, Австралії, Іспанії, Італія, Франція, Німеччина, Великобританії, Ірландії, Нідерландів, Бельгії, Швейцарії, Португалії та Росії

Що стосується управління розвитком туризму в Аргентині, то ЮНВТО і Міжамериканський банк розвитку (МБР) розширюють співробітництво з метою подальшого розвитку туризму в країнах Латинської Америки і Карибського басейну[50]. Спільні дії орієнтовані, перш за все, на вдосконалення вимірювання туризму, зміцнення системи управління і стимулювання інвестицій в регіон. Статистичний компонент програми спрямований на зміцнення системи управління та туристської політики в Уругваї, Бразилії, Аргентині, Парагваї і Чилі шляхом надання вірогідних та узгоджених показників і даних по туризму. Цей проект є частиною переслідуваних обома організаціями цілей щодо поліпшення національних систем статистики туризму і прискоренню регіональної інтеграції [14; с. 75-78].

Що стосується сфери управління туризмом, ЮНВТО і МБР співпрацюватимуть з метою створення структури управління туризмом на національному та регіональному рівні. Особливу увагу буде приділено організаціям, які займаються просуванням туризму[26; с.28-30].

Програма співпраці між ЮНВТО і МБР має на меті сприяння процесу економічного і соціального розвитку країн Латинської Америки і Карибського басейну за допомогою туризму. Цей сектор є одним з найбільших і найбільш швидко зростаючих в регіоні та грає вирішальну роль в створенні робочих місць, залучення іноземної валюти і генеруванні і розподілі матеріальних благ [26; С.30-36].

Аргентина останнім часом все більше приділяє уваги розвитку такого напрямку діяльності, як медичний туризм. Величезна кількість жителів США і Європи приваблює якість надання медичних послуг будь-якого характеру і ціни. З основною медичним центром і двадцятьма кращими клініками країни Національний інститут розвитку туризму навіть уклав угоду про надання житла та забезпечення розважальної програми іноземним клієнтам, вдаються до послуг аргентинського медичного туризму. Завдяки цьому кожен з них зможе не

тільки оздоровитися і пройти повний курс лікування, отримавши кваліфіковану допомогу найвищого рівня, але і побувати в самих мальовничих і красивих місцях Аргентини, таких як льодовик Періто Морено в південній частині країни і водоспади Ігуасу, розташовані на кордоні з Парагваєм і Бразилією. Кожного року країна приймає в рік близько 5 мільйонів туристів, з яких приблизно 11 тисяч вдаються до послуг аргентинського медичного туризму. Однак, ця цифра цілком може бути і більшою, оскільки мова йде про дуже делікатному питанні, який не кожен турист готовий офіційно декларувати [27; с.147-151].

Аргентина відкриває для туризму круглий рік, внаслідок чого вона влаштовує широке різноманіття кліматичних зон і погодних умов, що свідчать про її велику територіальну протяжність від півночі, де розташовані субтропічні ліси, до півдня, де знаходиться льодовита Антарктида, а також льодовики та озера. Аргентина, дякуючи своєму географічному та природному різноманіттю, пропонує в будь-який час можливості для всіх видів туризму та відпочинку [41]. Ця країна володіє розтягнутою береговою лінією, що дозволяє не лише насолоджуватися пляжами, де пропонується широкий вибір водних і пляжних зведених місць, а також спостерігати унікальну морську фауну. Такі види туризму як піший туризм і спостереження за птахами розвинені в національних парках Водно-болотні угіддя Ібера, Ігуасу, Ель-Рей, Калілегуа і Лагуна Бланка. Плавання, в тому числі підводне плавання поширені на півострові Вальдес, а також озерах країни [41].

Класикою альпінізму вважаються гори Ланин і Тронадор на півдні країни, а для вертикального скелелазіння призначені гори Торре і Фіцрой. Доповнює цей список Національний парк Аконкагуа і однойменний згаслий вулкан. З провінції Вогняна Земля відправляються круїзні лайнери і яхти, що йдуть по протоці Бігль до острова Естадос і мису Горн в Антарктиду.

Винний туризм став одним з найбільш динамічно розвиваються, у останні роки. Приблизно на 3% щорічно збільшується кількість туристів, охочих відправитися в подорож по так званій «Винній дорозі». В основному іноземні туристи приїжджають з США, Бразилії, Чилі, Великобританії, Франції, Іспанії,

Канади. Крім того, винний туризм не залежить від пори року. Пік припадає на січень і липень – це відпускні та канікулярні періоди в Аргентині. В даний час 167 виноробів і винних виробників приймають туристів у 8 провінціях, які знаходяться як на півночі Аргентини, наприклад, регіон Куйо в провінції Мендоса, так і на півдні країни. Для цієї мети створено мережу тематичних готелів різної категорії, які розташовані на території виноробів, де можна зупинитися і добре провести час[27; с.159-161].

Туроператори, що спеціалізуються безпосередньо по винному шляху, пропонують увазі туристів і гастрономічні послуги. Гастрономічний туризм – це ще одна галузь спеціалізованого туризму, яка сьогодні активно розвивається в країні. В Аргентині представлені ресторани різного стилю: від сучасного до колоніального, є авторські і сільські ресторації. Буенос-Айрес є однією із загальновідомих гастрономічних столиць світу. Зараз дуже модними вважаються в Буенос-Айресі ресторани-бутики, куди вхід відкритий тільки за запрошеннями. Як правило, це ексклюзивні заклади, які розраховані на 10 столиків[28; с.208-216].

Найбільшою країною членом МЕРКОСУР як за площею, так і за населенням є Бразилія. У Бразилії туризм відносно молода галузь національної економіки. Уряд вкладає великі гроші в розвиток туризму, тому слід очікувати, що в недалекому майбутньому туризм стане розвинутою і прибутковою економічною галузю країни. За 2019 р. її відвідало майже 6,4 млрд осіб, що на 4% менше ніж в 2018 р., проте доходи від цього склали близько 6 млрд доларів США[50]. Дивовижні нововведення і схильність до примх змушують багатьох називати Бразилію «Каліфорнією Південної Америки». Однак, незважаючи на свій безтурботний вигляд, Бразилія – генератор економічної активності. Економіка та інфраструктура країни досить добре розвинені[41].

Що розвитку організації сфери туризму в Бразилії, то сектор туризму раніше всіх інших галузей економіки пройшов через приватизацію, і тепер його базу складають підприємства з приватним капіталом (національним та іноземним), що володіють мережею готелів, закладів громадського харчування

та рекреаційними установами. До туризму також відносяться численні природні та екологічні парки, клуби, пляжі, музеї і т.д., що мають державну приналежність.

За рішенням ЮНЕСКО, 9 пам'яток Бразилії вважаються надбанням людства: історичні центри міст Ору-Прету, Олинда, Сальвадор, Сан Луїс де Мараньяо, місто Бразиліа; католицькі архітектурні комплекси Сантуаріо де БомЖезусдуМатузіньюс (штат Мату-Гроссу) і МіссоесЖезуїтікас де Гуараніс (штат Ріу-Гранді-ду-Сул); національні парки Серрадаапівара (штат Піауї) і Ігуасу (штат Парана).

У Бразилії є понад 18 тис. готелів, 49% з них розташовані в південно-східних районах країни. Показово, що останнім часом в готельний сектор активно кинувся іноземний капітал з США і ЄС. Мережа громадського харчування налічує понад 1 млн. закладів від недорогих до престижних ресторанів, 73% з них також розташовані в південно-східних районах країни. Особливо відрізняються різноманітністю і кількістю ресторанів міста Ріо-де-Жанейро і Сан-Паулу[29; с.292-301].

Основний потік іноземців до Бразилії йде з Аргентини, США, Уругваю, Парагваю і Німеччини, Португалія, Перу, що говорить про гарний взаємодії передусім із сусідніми країнами-членами МЕРКОСУР, що встановили між собою безвізовий режим перетину кордонів. За оцінками міністерства промисловості, торгівлі і туризму Бразилії, тільки Південна Америка здатна забезпечити країні близько 7 млн. туристів в рік[50].

Виходячи з даних міркувань, уряд з метою вдосконалення співпраці в гуманітарній області з державами-членами МЕРКОСУР проводить політику розширення транспортного сполучення, в тому числі відкриття нових авіаційних ліній з сусідніми країнами. Протягом багатьох років найбільш відвідуваними містами Бразилії залишаються Ріо-де-Жанейро, Сан-Пауло, Флоріанополіс, ФощдуІгуасу, Порту-Алегрі. Традиційне лідерство двох перших міст пояснюється тим, що вони є найбільшими транспортними вузлами і діловими центрами країни. В цілому ж по Бразилії 69% іноземців прибуває

сюди виключно з туристичними цілями, 22% – по службових справах і 5% для участі в міжнародних переговорах[47].

Головними туристичними центрами є: Ріо-де-Жанейро, де знаходяться пляжі Грумарі, Лемі, Копакабана, Лебнон, Іпанема, Пепіно Сан-Конраду, Барра де Тіжуки, Фламенгу, Урка, Рекреудус-бандейрантес, які сприятливі для серфінгу, дайвінгу, яхтингу та вітрильних видів спорту[27; с.210-215].

Ресіфі – колоніальна перлина Бразилії, яка зберегла храми, особняки та історичні будівлі, які сприяють розвитку пізнавального туризму. Сан-Паулу – найбільший мегаполіс Південної Америки, центр торгівлі і промисловості. Сан-Паулу сприятливий для таких видів туризму як діловий і пізнавальний. Мінас-Жерайс – старовинний колоніальний штат, який розташований на гористій місцевості і є одним з найбільших гірничодобувних районів. Міста Кричу-Прету, Маріанна, Сан-Жуан-дел-Рей, Сабара славляться своєю архітектурою в стилі бароко, а також безліччю церков. Це сприятливо для пізнавального туризму. Салвадор, що славиться своїми вуличними святами, які буквально стрясають місто щомісяця, пляжами, бойовими мистецтвами, мереживами, ремісничими ринками, і сумішшю сучасної і стародавньої архітектури, сприятливий для розвитку рекреаційного, пізнавального та спортивного туризму[28; с.256-276].

Тропічні острови, з безліччю пляжів і коралових рифів, сприятливі для дайвінгу, серфінгу, яхтингу, а також рекреаційного та пізнавального туризму.

Наступною країною-членом МЕРКОСУР є Парагвай. В останні роки тут приділяють велику увагу питанням розвитку національної туристичної індустрії. У сфері законодавчого регулювання туристичної галузі, стимулювання розвитку внутрішнього туризму переймається успішний практичний досвід таких регіональних лідерів в даній області, як Бразилія і Мексика. Це стосується як профільного законодавства, так і створення в якості альтернативи традиційним рекреаційним напрямкам (курорти в місті Енкарнасьон, в районі озера Іпакараї, водоспади Ігуасу) спеціальних тематичних маршрутів, на яких туристи можуть познайомитися, наприклад, з

історією періоду єзуїтських місій або дізнатися про особливості роботи винокурень на плантаціях цукрової тростини (по аналогії із знаменитими мексиканськими «маршрутами текіли»). При цьому в Парагваї високими темпами розвивається готельний бізнес – тільки за останній рік кількість кімнат в парагвайських готелях зросла на 39,5%[30]. Завдяки цьому кількість туристичних прибуттів за 2019 р. сягнула 4,4 млн. чоловік, що на 4,42 % більше ніж в минулому році та принесло доходу на суму 409 млн. доларів США[50].

Найпопулярніші курорти Парагваю – це великі міста Асунсьйон, Сьюдад-дель-Есте і Енкарнасьон. Асунсьйон – це, безперечно, культурний центр країни, де швидкий ритм життя не дасть занудьгувати. Туристи тут можуть відвідати музеї, вагомі історичні місця, поспостерігати за проведенням великих фестивалів національного значення. У молодому місті Сьюдад-дель-Есте туристів приваблюють такі природні пам'ятки, як водоспад Ігуасу, який являє собою окрему екосистему. Це місто можна назвати маленькою частинкою Азії в Латинській Америці. Більшу частину населення тут складають китайці, корейці, араби. Енкарнасьон, перш за все, приваблює іноземців колоніальною архітектурою[39].

Окремо лікувальні курорти Парагваю погано відомі, тому що туристи часто відвідують цю країну заодно з іншими країнами Латинської Америки. Екологічне становище в Парагваї порівняно благополучне (в першу чергу, через слабкий розвиток промислового сектора), тому тут можна поповнити свої сили після напружених буднів.

Ще однією країною-членом МЕРКОСУР є Уругвай. Туризм в Уругваї – одна з найважливіших складових економіки країни. Уругвай має різні туристичні напрямки, серед яких знаходяться Пунта-дель-Есте, Піріаполіс, Монтевідео, Колонія-дель-Сакраменто, Сальто, Лаваллеха, Роча, Артигас, Рівера та інші. У 2019 році прибуло близько 3,5 мільйона туристів, а доходи від туризму приніс країні приблизно 2,1 млрд. доларів США[50].

Один з основних центрів туризму в даній країні – столиця місто Монтевідео. У 2018 році Монтевідео відвідав 688 331 особа, з них 87% – з

латиноамериканського регіону, в основному з Аргентини (67%). Туристи приїжджали в Монтевідео з наступних причин: відпочинок і розваги (47%), відвідування сім'ї і друзів (37%), діловий туризм (12%). Якщо за кількістю гостей Монтевідео – це основний туристичний напрямок Уругваю, то в тому, що стосується доходу, місто на другому місці після Пунта-дель-Есте, курорту на схід від столиці[34]. Цікаво, що саме тут в 1930 році відбувся перший в історії Чемпіонат світу з футболу. Великою популярністю серед туристів користується парк Родо (25 га), стадіон «Сентенаріо», досить привабливий район Прадо та Серро, які пропонують туристам досить красиві краєвиди.

Останнім постійним членом організації є Венесуела, яку ще називають «маленькою Венецією» Південної Америки. Наявність у Венесуели значного рекреаційно-туристичного потенціалу дозволяє боліваріанській владі розглядати туристичну галузь як одну з рушійних сил економічного розвитку країни. Туризм позначений, поміж інших восьми галузей, як «мотора» надзвичайного плану відновлення економіки, прийнятого венесуельським урядом. З метою підвищення доступності туристичних послуг для різних соціальних груп закон зобов'язує туроператорів забезпечити всі необхідні умови (наймати відповідний персонал, а також мати обладнання та інфраструктуру), що дозволяють надавати якісні послуги дітям, молоді, пенсіонерам та інвалідам. Для стимулювання розвитку профільної освіти в сфері туризму і внутрішньої рекреаційної інфраструктури закон встановлює спеціальний податок (стягується щомісячно з усіх підприємств туристичної галузі) в розмірі 1% від загального доходу за попередній місяць (при цьому окремо прописано, що цей податок не може бути перенесений на кінцевого споживача)[41].

До туристичних ресурсів країни відносять місто Меріда, Каракас (столиця Венесуели), велику савану та острів Маргарита. На півдні країни у великій савані знаходиться національний парк Канайма, відомий найвищим у світі водоспадом Анхель (висота вільного падіння води 978 м), названий на честь відкривача Джеймса Кроффорда Енджела.

За даними ВТО за 2017р. Венесуелу відвідало 430 тисяч людей, а доходи від туризму склали близьмо 546 млн. доларів США[48].

Щодо асоційованих членів, а саме – Чилі, Болівія, Перу, Колумбія та Еквадор, то кількість туристичних прибуттів за 2019р. складає майже 18,55 млн. осіб, а доходи від туристичної галузі – 18 млрд. доларів.(див. табл. 4)[50].

Таблиця 2.2 Кількість туристичних потоків та доходів асоційованих країн-членів МЕРКОСУР

Назва країни	Кількість туристичних потоків за 2019р.	Кількість доходів (в доларах США) за 2019р.
Чілі	5,43 млн.	3,332 млрд.
Перу	5,27 млн.	4,76 млрд.
Колумбія	4,52 млн.	6,78 млрд.
Еквадор	2,1 млн.	2,28 млрд.
Болівія	1,23 млн.	936 млн.

Отже, країни-члени МЕРКОСУР достатньо забезпечені туристичними ресурсами для перетворення даної галузі в одне з основних джерел доходів. За прогнозами Всесвітньої туристичної організації саме 2005 рік став тією точкою відліку, коли за прибутками туризм випередив нафтовидобуток та машинобудування й займає перше місце в світовій торгівлі, а туристична галузь стає провідною серед інших галузей світового господарства. Одним із основних стрімких факторів розвитку міжнародних туристичних відносин, від появи туристичної галузі у світі й до її розквіту, була та залишається проблема відповідності наявного правового регулювання надання туристичних та пов'язаних з ними послуг фактично існуючим відносинам. Нечисленні наукові роботи не створюють цілісного наукового уявлення про основні проблеми правового регулювання, а вдалий іноземний правовий досвід, на жаль, залишається поза увагою сучасних дослідників[38].

Дослідження документів і матеріалів міжнародних організацій та владних структур підтвердило необхідність державного регулювання розвитку туристичної галузі та посталих проблем, які негативно впливають на її

розвиток. Регіональні проблеми роблять свій вклад на позиціонування держави на міжнародній арені та вносить дисбаланс у ефективність діяльності організації в цілому. Сучасні тенденції розвитку туристичної галузі показали, що вона поступово виходить на перший план серед джерел доходів, витісняючи інші галузі. Відповідно до цього повинна розвиватися і індустрія туризму задля забезпечення потреб туристів. Це збільшить туристичний потік в регіон та принесе додаткові прибутки[21; с. 180-185].

2.3. Інноваційні форми туристичної діяльності та їх вплив на розвиток економіки в країнах МЕРКОСУР

Широке впровадження в господарський оборот інноваційних продуктів і технологій стало ключовим фактором економічного зростання і поліпшення якості життя населення. Термін «інновації» в сучасному його розумінні першим став застосовувати Й. Шумпетер. Він підкреслював, що «... інновації – це суттєва зміна функції виробленого, що складається в новому з'єднанні і комерціалізації всіх нових комбінацій, заснованих на використанні нових матеріалів і компонентів, впровадженні нових процесів, відкритті нових ринків, впровадження нових організаційних форм»[3; с.17].

Виникнення нових видів туризму пов'язано з продуктовими інноваціями, такими як:

- розробка нових, раніше невідомих на ринку турів. Свого часу під ними розуміли сільський туризм, екологічний, конгресовий, авантюрний (пригодницький), підводний, круїзний, орнітологічний і інші види туризму;
- створення ресурсів з наперед заданими властивостями і новою цільовою функцією або залучення до туристського процесу нових видів ресурсів. У туристичних відвідносинах зростає питома вага особливого класу природно-антропогенних об'єктів (водосховищ, ставків, лісопарків та ін.); серйозно оцінюються перспективи

розвитку техногенного туризму – гірничопромислового (шахти, рудники, кар'єри) і фабрично-заводського;

- розміщення готелів на деревах (Німеччина), на маяках (провінція Фрісляндія, Нідерланди), у винних бочках (Рюдсхайм, Німеччина), під водою (Кі Ларго, штат Флорида США);
- проведення ділових конференцій;
- освоєння нових сегментів туристичного ринку, включаючи залучення в туристський рух нових природних середовищ (космос), територій екстремального типу (пустелі, Антарктида, екваторіальні ліси). Розвиток туристичного ринку може здійснюватися внаслідок розширення тимчасових рамок туристських сезонів, охоплення нової цільової клієнтури (туризм «третього віку», туризм професійних груп);
- створення нових туристично-рекреаційних територій[4; с. 52-55].

Нині прогресивним видом туристського продукту виступає тематичний парк, який об'єднує безліч розважальних об'єктів з наскрізною пізнавальною темою (парки «Діснейленд» в штатах Каліфорнія і Флорида США, у Франції, в Японії, «Фантазіяленд» в Німеччині обслуговують потік туристів від 7 до 13 млн осіб на рік.

Середінноваційних видів туристичної діяльності на даний момент виділяють:

- діловий (корпоративний або бізнес-туризм);
- навчальний (освітній) туризм;
- подієвий туризм;
- екотуризм;
- агротуризм;
- екзотичний або пригодницький туризм;
- таймшер;
- комбіновані тури[4; С. 52-55].

Латинська Америка в даний час є одним з найбільш популярних і перспективних напрямків екотуризму. Цікавою є розглянути передумови його появи в цьому регіоні, тенденції розвитку та обмежувальні фактори, відповідність реальних турів, програм і проектів основним принципам екологічного туризму[6; с. 17].

Переважно тропічна і субтропічна природа в її різних проявах (від екваторіальних лісів до сухих саван і рідколісся і пустель) – характерна риса країн Латинської Америки. Інший їх загальної природно-риси є гірський пояс Кордильєр, який вносить додаткову різноманітність в багатий рослинний і тваринний світ цих країн. Вважається, що поліпшення соціального становища населення в даному регіоні, в тому числі корінного, може бути пов'язано з розвитком екотуризму[32].

Екотуризм є в даний час один з перспективних сегментів туристичного ринку. Це пов'язується, зокрема, з пошуком туристами нових і незвичайних вражень, з підвищенням уваги суспільства в цілому до охорони природи і сталого розвитку. Основні складові, які визначають зміст екологічних подорожей:

- навколишня природа, як основний туристичний ресурс, мета подорожі;
- місцева культура, яка нарівні з природою, є одним з головних предметів інтересу туристів;
- простіша інфраструктура в порівнянні з традиційними видами туризму, прагнення до гармонії з навколишньою природою і місцевими традиціями;
- зведення до мінімуму негативного впливу на навколишнє природне середовище при будівництві, реалізації заходів, перероблювання відходів і т.д.;
- залучення місцевого (корінного) населення в планування, діяльність з надання послуг туристам і розподіл доходів[34].

У латиноамериканському регіоні найбільшою популярністю серед екотуристів користуються країни Центральної Америки, особливо члени-країн МЕРКОСУР, а саме Еквадор, Аргентина, Болівія, Перу, де природний туризм робить значний внесок в бюджет.

Досить новим напрямком є і подієвий туризм – поїздки туристів на різні свята, карнавали, фестивалі, спортивні змагання. Тут варто виділити дві головні країни – це Бразилія та Аргентина. Найвідоміший карнавал у світі – це карнавал в Ріо-де-Жанейро, парад самби і театралізоване шоу, що проводиться на Самбадромі в центрі міста для величезної кількості глядачів, де за звання переможця борються найвідоміші школи[41]. Також варто зазначити Бразильський півний фестиваль, грандіозний захід такого роду навіть за межами американського континенту. Штат Санта-Катерина приймає під час фестивалю майже 2 млн. туристів. Традиційна розвага – півний марафон, під час якого учасники змагання біжать півтора кілометра, випиваючи кожні 300 метрів по великому кувалу пива. За даними Бразильського інституту туризму за 2015р. саме дві події привернули підвищену увагу туристів та поліпшили туристичний імідж країни. 40% опитаних туристів з різних країн заявили, що змінили свою думку про Бразилію в кращу сторону.

Аргентина своєю чергою славиться щорічним конгресом танця танго. З 1999 року на танго-конференцію з'їжджаються кращі виконавці та початківці танцюристи, а так само всі гарячі шанувальники цього незвичайного танцю. Під час конгресу танго проходить серія майстер-класів, танцювальних вечорів, показових концертів і виставок. У танго-готелі в усіх трьох залах проходить кілька десятків навчальних[52].

Найзнаменитіший карнавал Аргентини претендує на звання і найбільшого і найбільш тривалого (з початку січня по кінець лютого) карнавалу в світі. Основні учасники та організатори цього театрального шоу з народними гуляннями п'ять танцювальних клубів «компас» Гуалегуайчу. Причому кожен клуб виставляє на свято по 5 танцювальних платформ, хор, оркестр і близько 700 танцюристів. Тема карнавалу за традицією змінюється щороку і авторитетне

журі оцінює виступ кожної «компас» на відкритій арені спеціального «карнавального» стадіону Корсодрома. Всі карнавальні «активності» доводиться на кожну суботу протягом усього періоду карнавальних веселощів, так що для туристів є безліч можливостей встигнути на знаменитий карнавал і заодно відпочити на місцевому пляжі і покуштувати традиційних страв аргентинської кухні[52].

Наступний, але не менш важливий інноваційний вид туризм, що безпосередньо розвивається в Південній Америці та членах-країнах МЕРКОСУР – це екстремальний туризм[44].

Екстремальний туризм – один з видів туристичного відпочинку, пов'язаний з гострими відчуттями, серйозними фізичними навантаженнями і навіть ризиком для здоров'я і життя мандрівників. Екстремальні тури вимагають спеціальної фізичної підготовки, великого запасу енергії і готовності до найнесподіваніших ситуацій. Поїздки до моря, круїзи на комфортабельних лайнерах і інші радощі відпочинку вже не приваблюють деяких витончених в дозвіллі туристів[5; с. 450].

Організація екстремальних турів ретельно готується командою професіоналів та фахівців. Практично всі види екстремального туризму є інноваційними, так як раніше вони були недоступні туристам. Екстремальний туризм – одне з дуже перспективних напрямків в сучасній сфері відпочинку і розваг. На початку третього тисячоліття багатьом жителям планети Земля, особливо громадянам розвинених в економічному плані країн, явно не вистачає гострих вражень. Але універсального визначення, що вважати екстремальним видом туризму, не існує. Один і той же маршрут може бути екстремальним для новачка і дуже легкою прогулянкою для підготовленого туриста і спортсмена[5; С. 453-468].

Північ, що охоплює Амазонію, наскільки привабливий для туристів, настільки і важкий для туристського освоєння. Дика, первозданна природа і екзотика джунглів - головні ресурси екстремального туризму[27; с.197-200].

Амазонія – це загадковий і унікальний район, що становить 1/3 території всієї Бразилії. У незайманою цивілізацією амазонської сельви, а також в лісах і саванах на північ від Амазонки живуть «неасимільовані індіанці». Вони зберегли спосіб життя і традиції первісногромадського ладу. Непрохідні лісові нетрі, практична відсутність цивілізації, в тому числі і доріг, надзвичайно рідкісне, а іноді й вороже населення, загальна економічна відсталість, вологий екваторіальний клімат, велика кількість в лісах хижих тварин і отруйних змій – все це дає підставу вважати, що Півночі, незважаючи на його екзотичність, в доступному для огляду майбутньому не вдасться стати зоною розвинутого туризму[30].

Друга велика держава – Аргентина – одна з найбільш економічно розвинених країн Латинської Америки. На стику трьох країн – Аргентини, Бразилії та Парагваю знаходиться знаменитий національний парк «Ігуасу», що займає площу в 55 тис. Гектар. Парк бере участь в рейтингу сучасних природних чудес світу: він включає 275 водоспадів (Арайагарай, Бельграно, Бенджамен-Констан, Ривадавія, Адама і Єви, Рамірес, Сальто-Ескондідо, Сальто-Флоріано, Уніон, Митрі і ін.), Що скидають в секунду близько 5000 кубометрів води з висоти близько 70 м. Тут знаходяться і найбільший водоспад континенту Ігуасу (Катаратас-дель-Ігуасу), що має в ширину від 3 до 4 кілометрів, а також знаменитий каскад з 14 водоспадів Гарганта-дель-Дьябло («Глотка диявола »), по якому проходить кордон між Бразилією і Аргентиною[30].

Для екстремального туриста вельми цікавим є провінція Патагонія і особливої гори Анди, розташовані на її території. На півдні країни – Вогняна Земля і Ушуая, найпівденніший анклав на землі, відкриті ворота величезною і загадкової Антарктики. Для того, щоб все це побачити, існує велика кількість маршрутів, що дозволяють туристам пересуватися по гірських дорогах пішки, на конях або мотоциклах і милуватися неймовірною красою цих місць. Якщо дозволить погода, то любителі гірських лиж будуть в захваті від спусків з дивно рівним снігом, максимально відповідним для цього виду спорту[31].

Численні національні парки, гори і ліси роблять Аргентину ідеальним місцем для відпочинку на лоні природи, піших і кінних походів. Сходження на Тронадор, Ланин і підкорення вертикальних стін Торре і Фітц Роя вважаються класичними альпіністськими маршрутами і чекають досвідчених скелелазів. В Бая Серена можна займатися в'їндсерфінгом. Можна відправитися в кінні екскурсії до льодовиків або на Вогняну Землю в санях, які тягнуть ескімоські собаки. Рибальські човни і кораблі запливають в протоку Бігль і інші, що відокремлюють Вогняну Землю від землі Естадос, мису Горн і Антарктики. Швидкі річки Патагонії ідеально підходять для спуску по ньому на плотах або каное. Величезні червоні олені і європейський кабан були завезені в ці ліси спеціально для полювання на них[28; с. 301].

Отже, завдяки своїй унікальній природі та культурним різноманітності країни МЕРКОСУР мають великі шанси на збільшення туристичних потоків та тим самим туристичних доходів, що принесуть ваговий склад в економіку країн, розвиток інфраструктури та вихід на світову арену туризму. На додаток, збільшення туристичного обігу значить, що країни-члени МЕРКОСУР зможуть більше інвестувати в туристичну інфраструктуру. Збільшення технологічних можливостей інфраструктури може також допомогти країнам МЕРКОСУР та Карибського басейну покращити як туристичну конкурентоспроможність, так і економіку[34]. Безконтактні варіанти оплати та придбання квитків в аеропортах, автобусах та метро дозволяють заощадити час та гроші. Вони також дозволяють пасажиром уникати торкання поверхонь, які можуть спричинити захворювання, уповільнюючи їх поширення. Більш технологічно розвинена інфраструктура може покращити якість та зменшити витрати протягом усього життєвого циклу активів інфраструктури. Очікується, що до 2025 року в усьому регіоні до мереж 5G буде підключено 58 мільйонів користувачів. Інвестиції в новітні інформаційні та комунікаційні технології можуть допомогти більшій кількості МСП зв'язатися із клієнтами, дозволяючи країнам скористатися підвищеною мобільністю працівників, що призведе до збільшення грошей для місцевої економіки[36].

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В КРАЇНАХ МЕРКОСУР

3.1. Проблеми та об'єктивні перешкоди для розвитку міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР

Дослідивши основні аспекти створення і діяльності МЕРКОСУР, можна дійти висновку, що на цьому етапі існують проблеми, від подолання яких залежатиме майбутнє організації. Ось короткий огляд цих проблем та прогноз подальшого розвитку подій.

Незважаючи на хороші результати (за мірками інтеграційних угруповань країн, що розвиваються), МЕРКОСУР страждає від тих же проблем, які гальмують розвиток практично всіх інтеграційних об'єднань «третього світу». Головні з них – це різномірність країн-учасниць і відносно низький рівень їх економічного розвитку [37].

Серед сотні відомих на сьогодні регіональних торгово-економічних угод, які зареєстровані в СОТ, саме МЕРКОСУР можна дійсно віднести до числа реально чинних об'єднань, що знаходиться на завершальній стадії формування митного союзу з особливими елементами координації економічної політики і формування спільного ринку. Поєднання всередині даного інтеграційного об'єднання принципів політичного і економічного характеру, а також протекціонізму і лібералізму, призводить до чіткого розуміння того, що в сучасних економічних умовах МЕРКОСУР, як важливе інтеграційне об'єднання, може розглядатися в якості наукової інтеграційної моделі особливого роду, вивчення якого – можливість для подальшого розширення і зближення світових економік між собою [7; С. 1-5].

Країни-члени МЕРКОСУР визначають участь в цьому інтеграційному об'єднанні в якості пріоритету своєї зовнішньої політики. Разом з тим, незважаючи на те, що відбувається розширення блоку і прагнення його держав

до єдності, МЕРКОСУР стикається з безліччю проблем, що перешкоджають повнокровним інтеграції.

По-перше, це повністю різний рівень соціально-економічного розвитку країн-учасниць блоку. В рамках МЕРКОСУР великі і відносно сильні «нові індустріальні країни» (Бразилія і Аргентина) прагнуть інтегруватися з набагато слабшими державами – Уругваєм і Парагваєм. Створення єдиних умов промислової конкуренції веде до того, що спочатку менш індустріально розвинені Уругвай і Парагвай побоюються опинитися в деякій економічній залежності у більш сильних партнерів. Тому для них зберігаються деякі винятки з правил лібералізації торгівлі. У малих країнах Південного конуса збуваються промислові товари з низькою конкурентоспроможністю на ринках західних держав і зберігається низький рівень іноземних інвестицій в порівнянні з середнім по МЕРКОСУР рівнем. В МЕРКОСУР є абсолютний лідер – Бразилія, що перевершує за економічним потенціалом інші країни-учасниці, разом узяті.[7; с. 5-8]

По-друге, дослідження економістів показують: у взаємній торгівлі країн МЕРКОСУР переважають товари, які не дуже конкурентоспроможні на світових ринках. В результаті взаємна торгівля набуває особливої важливості для внутрішніх виробників, але не несе особливих вигод споживачам, які віддають перевагу імпортованим товарам з більш розвинених країн. Водночас частка високотехнологічних товарів у внутрішньому регіональному товарообігу країн Південного конуса має стійку тенденцію до зростання [38].

По-третє, існують проблеми транспортної інфраструктури, валютного регулювання, уніфікації оподаткування, трудового законодавства. Великі труднощі виникають у зв'язку з перерозподілом переваг інтеграції, тобто членства країн з «різною потужністю» національних економік[43]. З'являються розбіжності між розвитком інтеграційних процесів і власними уразливими галузями, такими як будівельна, борошномельна, цукрова, виноробна. До числа уразливих відноситься також автомобільна промисловість. Наростає дисбаланс

у двосторонній торгівлі в аргентино-бразильських торгово-економічних відносинах.

Проблеми МЕРКОСУР виходять, однак за межі митного союзу. Відсутність координованої макроекономічної політики, внутрішні розбіжності та торговельні суперечки, неефективні органи з формування політики і прийняття рішень ще більше посилюють дезінтеграцію в блоці.

Дані проблеми та перешкоди також мають великий вплив на розвиток міжнародного туризму в МЕРКОСУР. Стріцці та Мейс звернули увагу на декілька факторів, що впливають на потік туризму до країн-членів МЕРКОСУР та з неї. Вони стверджували, що економічні фактори – зокрема, повільне економічне зростання регіону, економічна та фінансова нестабільність, структурне безробіття, інфляційний тиск та нерівномірний розподіл доходів мають більш прямий вплив на туристичний потік, ніж неекономічні фактори, що впливають на регіон (наприклад, екологічні, політичні та соціальні проблеми)[42].

Світовий економічний форум у 2017 році визначив слаборозвинену інфраструктуру, недооцінку культурних ресурсів, небезпеку для туристів та неміцну екологічну стійкість як найбільші слабкі сторони туристичної галузі в регіоні. Покращення безпеки є фактично однією з головних проблем, з якими стикаються міста даного об'єднання. Підживлювані бідністю та війнами від наркодилерів. У 2019 році Державний департамент США активно попереджав про подорожі до Венесуели та Бразилії є надзвичайно небезпечними та мають 3 та 2 рівень небезпеки відповідно [7; с. 1-8].

Серед інших проблемних питань в туристичній галузі потрібно відзначити такі як:

- переважання малих туристичних фірм, які не мають кадрових і матеріально-технічних ресурсів, не сприяє розвитку інвестиційних вкладень в галузь туризму;
- нерозвиненість транспортної інфраструктури. Мала кількість як регулярних, так і чартерних закордонних авіарейсів. Розвиток

туризму обмежується високими транспортними витратами. Відсутні спеціалізовані автотранспортні підприємства для туристської діяльності. Також мало розвинена система електронного бронювання і планування поїздок;

- невідповідність статистичного обліку міжнародним стандартам і відсутність комплексного об'єктивного обліку економічного ефекту від туристської діяльності;
- невідповідність світовим стандартам системи сучасної освіти та підготовки кваліфікованих кадрів для туристичної індустрії;
- слабкий рівень фінансування розвитку туризму в регіонах та ін. [52].

Більшість експертів упевнена, що країни-члени МЕКОСУР далеко не повністю використовуює свої можливості з розвитку туризму, а тим часом великий міжнародний досвід показує, що індустрія туризму є однією з найбільш перспективних галузей економіки країни.

Отже, країнам-членам МЕРКОСУР слід докласти величезних зусиль для просування та розробки цікавих туристичних продуктів, які спонукають туристів досліджувати за межами пляжних напрямків та столиць країн. Також слід покращити туристичну інфраструктуру, транспорт та залучити інвестицій для розвитку міжнародного туризму, адже це привабить більшу кількість туристів. Проте на першому місці в першу чергу, звичайно, знаходиться мінімізація небезпечних угруповання, що стають головною та перешкодою для туристів, адже вони просто бояться за своє життя.

3.2. Перспективи розвитку міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР

Не зважаючи на значні перешкоди та проблеми, що присутні в країнах-членах МЕРКОСУР, варто зазначити, що дане торговельно-економічне угруповання виявилось найбільш ефективно розвинутим інтеграційним блоком Латинської Америки [46; с. 1-4]. Створення МЕРКОСУР призвело до збільшення взаємної торгівлі між його учасниками: вона виросла приблизно в 6 разів, хоча товарообіг країн Південного конуса з розвиненими країнами майже не змінювався. У зоні вільної торгівлі чотирьох країн ліквідовані мита та інші обмеження на 90% товарів, узгоджені спільні тарифи для торгівлі з третіми країнами на 85% імпортованих товарів. Йде обговорення умов створення в середньостроковій перспективі єдиної колективної валюти (за зразком західноєвропейського євро).

Економісти відзначають, що створення блоку не раз допомагало стабілізувати економіки країн, що входять до нього країн. За 30 років існування дві більш економічно сильні країни Бразилія та Аргентина завжди допомогли слабшим, а іноді один одному. Тому досвід МЕРКОСУР показав, що для успішного розвитку інтеграційного угруповання необхідне членство щонайменше двох сильних в економічному плані країн, здатних в кризовій ситуації підставити плече слабшим партнерам [51].

За час існування МЕРКОСУР відбулося розширення торгово-економічного співробітництва з іншими регіональними торговельними угрупованнями Латинської Америки. Стали виявляти цікавість до співпраці 15 англійських країн Карибського регіону, об'єднаних з 1973 в Карибському співтоваристві (CARICOM). Мексика і Чилі, в силу свого геополітичного положення, прагнуть до того, щоб зайняти місце сполучної ланки між НАФТА і МЕРКОСУР.

МЕРКОСУР не є блоком, закритим для зовнішньої торгівлі, а є платформою для виходу країн на світові ринки. Співпраця в рамках МЕРКОСУР поширюється на багато областей: культуру, освіту, науку й технології, побудову спільного громадянства, координацію соціальної та економічної політики тощо

[45; с. 453-468]. Сфери спільної роботи в блоці є різноманітними та змінюються відповідно до змін у міжнародному контексті та в наших країнах.

Досягнення МЕРКОСУРУ за три десятиліття історії, очевидно, не означають, що попереду не існує низки викликів. Тому стратегічний порядок денний зобов'язує працювати над визначенням спільної й скоординованої політики продуктивного розвитку, розширенням виробничого потенціалу для товарів і послуг, генеруванням економіки як масштабної, так і спеціалізованої, а також більш розумним входженням у глобальні ланцюги постачання та в інвестиційні потоки. Водночас МЕРКОСУР відіграє важливу роль на міжнародній арені. В рамках G20, у СОТ, ФАО та інших міжнародних організаціях, союз наших країн допомагає відстоювати свої позиції.

На мою думку, щодо перспектив і міжнародному туризмі, то учасникам МЕРКОСУР варто звернути увагу на становлення міцних зв'язків з іншими країнами, що допоможе туристам з інших країн легше організовувати туристичну діяльність та буде сприяти в'їзному туризму, збільшувати туристичний потік та доходи від туризму; а громадянам країн-членів МЕРКОСУР легше виїздити до інших країн, знайомитися з різноманітними культурами, просувати свої особливості за кордонами, що в свою чергу буде сприяти виїзному туризму [44].

Важливим аспектом на даний час є пандемія COVID-19, яка сприяла більш тісній співпраці в Латинській Америці та тим самим поглибила співпрацю між країнами-членами МЕРКОСУР. Більш тісна співпраця та спільні інструменти, керівні принципи та практики між повноправними та асоційованими членами відкрили вікно можливостей для вдосконалення регіонального управління в галузі охорони здоров'я. Це має важливе значення для вирішення кризи охорони здоров'я та пом'якшення її економічних та соціальних наслідків, а також для підготовки регіону до майбутніх транскордонних викликів. Розвиток охорони здоров'я та покращення умов в цій сфері може стати важливим аспектом для розвитку медичного туризму в країнах. [7; с. 2-5]. Більше того пандемія змусила країни задуматися над

розвитком новітніх технологій, яких так не вистачало. На даний час йде повне оснащення, що допоможе розраховуватися безконтактно, розвиток онлайн-бронювань та покращення сайтів, що можуть дати більш точну інформацію як в сфері туризму, так і в інших сферах. [47]

З іншої сторони, сьогоднішня криза пропонує універсальну можливість зміни відносин між сектором туризму та природокористування, та тим самим забезпечити розвиток «зеленого» та екотуризму. Це чудова можливість для членів даного групування ще більше розвинути цей вид туризму в своїх країнах, адже унікальна природа, відповідний сприятливий клімат та велика кількість природних пам'яток вже є в даному регіоні.

ВИСНОВКИ

Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму і політика держав в цій галузі викликають підвищений інтерес з боку потенційних споживачів туристичних послуг, суб'єктів туристичної діяльності, вчених в сфері економіки, а також державних органів різних країн у сфері регулювання та розвитку туризму. Оскільки міжнародна індустрія туризму є одним з найважливіших економічних секторів, вона впливає на економічне, культурне і соціальний розвиток регіонів і країн світу. Ми можемо спостерігати тенденцію до зростання впливу його на формування ВВП. У 2018 році, згідно з даними Всесвітньої туристської організації (UNWTO) дана індустрія зайняла 10,5% світового валового продукту[49].

На сьогодні основними напрямками впливу на розвиток туристичних послуг є геополітичні, економічні, демографічні, науково-технічні, екологічні, соціально-культурні, організаційні та за ефектом впливу фактори. Специфіку умов, в яких формується туристична пропозиція, визначають, з одного боку, глобалізаційні тенденції і загострення конкуренції, а з іншого – трансформація туристичного попиту.

З однієї сторони, глобалізаційні процеси є головним ключем для розвитку країн. Збільшення прибуттів значить збільшення надходження для економіки країн, що призводить до зменшення рівня бідності в багатьох регіонах. З іншої сторони, на арену виходять проблеми, які раніше не були відомі світові, такі як високий рівень забруднення навколишнього середовища, міжнародний тероризм. Ще й до того, останнє десятиліття показало, що економічні, політичні та соціально-демографічні проблеми в країні чи світі стають перешкодою для розвитку міжнародного туризму. [41]

Деякі критики стверджують, що зростаюча частота криз, екологічних, політичних та економічних, спонукає до зустрічної тенденції до процесу глобалізації з можливими суттєвими наслідками для майбутнього глобальної системи подорожей.

В даний час туризм є однією з найважливіших, а в деяких випадках основною статтею доходу багатьох країн світу, а також ключовим фактором у розвитку, процвітання і добробут. Ще з середини минулого століття міжнародний туризм та туристичні послуги стають об'єктом міжнародного регулювання, а вже в наші дні він став однією з найбільш динамічно розвиваються галузей світового господарства. В таких умовах особливу необхідність приймає вдосконалення міжнародного туристичного права, спрощення візових формальностей, впровадження новітніх наукових інновацій діяльності в сфері туризму, забезпечення безпеки туристів в місцях призначення, поглиблення зв'язків серед міжнародних туристських організацій, а також створення локальних організацій, які розробляли б програми зі сталого розвитку туризму в регіонах і країнах, а також антикризові програми, оскільки туристична галузь залежна від політичних і економічних кризових ситуацій[4; с. 52-55].

Під міжнародним туризмом заведено розуміти подорож людей за межі свого регіону і рідної країни з різних причин, таким як рекреаційні, оздоровчі, ділові і т. д. Міжнародний туризм заведено розділяти на в'їзний і виїзний. Виїзний туризм передбачає подорож осіб за межі своєї країни стосовно місця свого проживання, в'їзний же туризм – подорож осіб, за межами своєї країни, але вже по відношенню до країни перебування. Іншими словами, один і той же подорож з перетином кордону буде виступати одночасно як виїзним, так і в'їзним туризмом[17; с. 137-139].

Залежно від того, як економічно впливає туризм на країни і регіони, його прийнято ділити на активний і пасивний. Перший є фактором ввезення валюти в країну, другий – вивезенням грошей з країни. У сучасному світі спостерігається тенденція розвитку нових видів туризму і разом з тими місцями призначення, а гроші, вкладені в цей розвиток країнами, перетворюються на рушійну силу соціально-культурного прогресу через створення нових робочих місць і підприємств, як наслідок збільшуються експортні надходження і розвивається інфраструктура. За останні шість десятиліть туризм відчуває

постійне розширення та диверсифікацію і стає одним з швидко зростаючих економічних секторів в світі[17; с. 238].

Якщо допустити, що ситуація с пандемією завершиться найближчим часом, що почнеться стрімкий розвиток міжнародного туризму, який вже другий рік, на жаль, знаходиться в не найкращій ситуації. Проте, як тільки кордони будуть відкриті – світ повернеться в своє русло. Згідно з прогнозами UNWTO, число міжнародних туристських прибуттів буде збільшитися. При прогнозованих темпах зростання міжнародних туристських прибуттів в усьому світі, показник досягне у 2030 р. 57% міжнародних прибуттів буде ставитися до країн з економікою, що розвивається і 43% – в країни з розвиненою економікою. Найбільше зростання прибуттів буде спостерігатися в Азії і Тихоокеанському регіоні, де число прибуттів 535 млн. в 2030р. На Близькому Сході і в Африці також передбачається подвоєння кількості прибутих до 149 млн. та 134 млн. відповідно, в Європі – до 744 млн., а в Америці – до 248 млн[22; с. 32-36].

В умовах глобалізації роль організацій і об'єднань в усіх сферах сучасного суспільства незмірно зростає. Розвиток рівня і впливу об'єднання на економічні, соціальні та політичні процеси служить своєрідним показником і індикатором зрілості суспільства.

Одним із найяскравіших прикладів таких об'єднання стало об'єднання МЕРКОСУР, загальний ринок країн Південної Америки до складу якого входять Аргентина, Бразилія, Уругвай Парагвай та Венесуела. Чилі, Колумбія, Еквадор, Перу, Гайана і Сурінам в даний час мають статус асоційованих членів[31].

У нинішньому вигляді блок був створений 26 березня 1991 року в ході першої зустрічі президентів Аргентини, Бразилії, Парагваю і Уругваю, що відбулася в Асунсьйоні. Після закінчення зустрічі був підписаний Асунсьйонського договір – основний документ, який визначив механізми, структуру митного союзу і спільного ринку чотирьох держав і його завдання.

Модель інтеграції МЕРКОСУР має ринковий характер і заснована на стратегії лібералізації взаємної торгівлі, відкриття ринків, проведенні

структурних реформ і модернізації національних економік. Тобто воно мало чисто ринковий характер інтеграції, а автоматизм її основних механізмів певною мірою сприяв динамізму торгівлі між країнами-членами МЕРКОСУР після укладення договору, створення в установлені строки митного союзу[20; с.12-15].

Інтеграція стала потужним стимулом для підтягування одних держав до рівня інших в скороченні інфляції і зростання виробництва. До середини 1994р. країнам МЕРКОСУР вдалося виробити єдину митну номенклатуру, спростити митні процедури, усунути перешкоди вільну торгівлю сільськогосподарськими товарами, уніфікувати технічні норми в автомобільній промисловості, провести порівняльний аналіз трудового законодавства держав.

Поміж основних завдань об'єднання є проведення єдиної політики щодо третіх країн і угруповань, координація позицій країн членів на міжнародних і регіональних торговельних і економічних форумах. Кінцевою метою нового угруповання є створення спільного ринку чотирьох країн, до яких згодом могли приєднатися інші держави Південної Америки[5; с. 2-5].

Об'єднавши величезну територію Південної Америки, значні людські та туристичні потенціали, організація ефективно здійснює свою діяльність не тільки в напрямку розвитку торгово-економічних відносин, а й над перетворенням туризму на одну з головних галузей доходів.

Незважаючи на негативний вплив глобальної світової кризи та економічного спаду, туристична галузь в даному регіоні розвивалася досить стрімкими темпами. Міжнародні туристичні прибуття на 2018 рік становили близько 18,5 млн. осіб (дані Всесвітньої туристичної організації), що на 6,6 % більше у порівнянні з 2017 роком. Доходи від туристичної галузі становили 16 млрд. доларів США[49].

Серед головних видів туризму варто виділити медичний та винний туризм(Аргентина), пляжний та водний туризм(Бразилія), культурно-пізнавальний (Парагвай, Уругвай, Венесуела). країни-члени МЕРКОСУР достатньо забезпечені туристичними ресурсами для перетворення даної галузі в

одне з основних джерел доходів. За прогнозами Всесвітньої туристичної організації саме 2005 рік став тією точкою відліку, коли за прибутками туризм випередив нафтовидобуток та машинобудування й займає перше місце в світовій торгівлі, а туристична галузь стає передовою серед інших галузей світового господарства. Одним із основних стримувальних факторів розвитку міжнародних туристичних відносин, від появи туристичної галузі в світі й до її розквіту, була та залишається проблема відповідності наявного правового регулювання надання туристичних та пов'язаних з ними послуг фактично теперішнім відносинам. Нечисленні наукові роботи не створюють цілісного наукового уявлення про основні проблеми правового регулювання, а вдалий іноземний правовий досвід, на жаль, залишається поза увагою сучасних дослідників[34].

Латинська Америка в даний час є одним з найбільш популярних і перспективних напрямків екотуризму. Цікавою є розглянути передумови його появи в цьому регіоні, тенденції розвитку та обмежувальні фактори, відповідність реальних турів, програм і проектів основним принципам екологічного туризму.

Переважно тропічна і субтропічна природа в її різних проявах (від екваторіальних лісів до сухих саван і рідколісся і пустель) – характерна риса країн Латинської Америки. Інша їх загальна природна риса є гірський пояс Кордильєр, який вносить додаткову різноманітність в багатий рослинний і тваринний світ цих країн. Вважається, що поліпшення соціального становища населення в даному регіоні, в тому числі корінного, може бути пов'язано з розвитком екотуризму[36].

Досить новим напрямком є і подієвий туризм – поїздки туристів на різні свята, карнавали, фестивалі, спортивні змагання. Тут варто виділити дві головні країни – це Бразилія та Аргентина. Найвідоміший карнавал у світі – це карнавал в Ріо-де-Жанейро, парад самби і театралізоване шоу, що проводиться на Самбадромі в центрі міста для величезної кількості глядачів, де за звання переможця борються найвідоміші школи. Також варто зазначити Бразильський

півний фестиваль, грандіозний захід такого роду навіть за межами американського континенту. Штат Санта-Катерина приймає під час фестивалю майже 2 млн. туристів.

Аргентина в свою чергу славиться щорічним конгресом танця танго. З 1999 року на танго-конференцію з'їжджаються кращі виконавці та початківці танцюристи, а так само всі гарячі шанувальники цього незвичайного танцю. Під час конгресу танго проходить серія майстер-класів, танцювальних вечорів, показових концертів і виставок. У танго-готелі в усіх трьох залах проходить кілька десятків навчальних[52].

Наступний, але не менш важливий інноваційний вид туризму, що безпосередньо розвивається в Південній Америці та членах-країнах МЕРКОСУР – це екстремальний туризм[44].

Екстремальний туризм – один з видів туристичного відпочинку, пов'язаний з гострими відчуттями, серйозними фізичними навантаженнями і навіть ризиком для здоров'я і життя мандрівників. Екстремальні тури вимагають спеціальної фізичної підготовки, великого запасу енергії і готовності до найнесподіваніших ситуацій. Поїздки до моря, круїзи на комфортабельних лайнерах і інші радощі відпочинку вже не приваблюють деяких витончених в дозвіллі туристів[5; С. 450]. Північ, що охоплює Амазонію, наскільки привабливий для туристів, настільки і важкий для туристського освоєння. Дика, первозданна природа і екзотика джунглів - головні ресурси екстремального туризму[27; с.197-200].

Незважаючи на хороші результати (за мірками інтеграційних угруповань країн, що розвиваються), МЕРКОСУР страждає від тих же проблем, які гальмують розвиток практично всіх інтеграційних об'єднань «третього світу». Головні з них – це різноманітність країн-учасниць і відносно низький рівень їх економічного розвитку. Серед основних проблем варто виділити достатньо низький рівень соціально-економічного розвитку, не конкурентоспроможні товари на світових ринках, проблеми інфраструктури, валютного регулювання, інфляції, безробіття. Проблеми МЕРКОСУР виходять, однак за межі митного

союзу. Відсутність координованої макроекономічної політики, внутрішні розбіжності та торговельні суперечки, неефективні органи з формування політики і прийняття рішень ще більше посилюють дезінтеграцію в блоці.

Серед інших проблемних питань в туристичній галузі потрібно відзначити такі як:

- переважання малих туристичних фірм, які не мають кадрових і матеріально-технічних ресурсів, не сприяє розвитку інвестиційних вкладень в галузь туризму;
- нерозвиненість транспортної інфраструктури. Мала кількість як регулярних, так і чартерних закордонних авіарейсів. Розвиток туризму обмежується високими транспортними витратами. Відсутні спеціалізовані автотранспортні підприємства для туристської діяльності. Також мало розвинена система електронного бронювання і планування поїздок;
- невідповідність статистичного обліку міжнародним стандартам і відсутність комплексного об'єктивного обліку економічного ефекту від туристської діяльності;
- невідповідність світовим стандартам системи сучасної освіти та підготовки кваліфікованих кадрів для туристичної індустрії;
- слабкий рівень фінансування розвитку туризму в регіонах та ін.[52].

Досягнення МЕРКОСУРУ за три десятиліття історії, очевидно, не означають, що попереду не існує низки викликів. Тому стратегічний порядок денний зобов'язує працювати над визначенням спільної й скоординованої політики продуктивного розвитку, розширенням виробничого потенціалу для товарів і послуг, генеруванням економіки як масштабної, так і спеціалізованої, а також більш розумним входженням у глобальні ланцюги постачання та в інвестиційні потоки. Міжнародний туризм в країнах МЕРКОСУР може стати провідною галуззю в сфері економік країн, адже перспективи у вигляді сприятливого клімату, різноманіття культурних та природних пам'яток, різноманітні види туризму відіграють важливу роль у залученні більшого

потоків туристів. І якщо власть подолати перешкоди, то вони зможуть найближчим часом вийти на світову арену туризму та зайняти провідні місця[52].

Отже, не зважаючи на вагомі проблеми в регіоні та пандемію, що застала всіх зненацька, правильний підхід може не лише мінімізувати наслідки, але й принести нові зміни до МЕРКОСУР, що допоможе розвинути міжнародний туризм та зробити його вагомим сектором в економіці[43].

По-перше, коли всі країни закривали кордони один з одним, країни МЕРКОСУР продовжували торговельний обіг між собою, що вже стало головною причиною, чому економіка не зазнала настільки великих потрясінь, як їх сусіди.

По-друге, вони зробили значний вклад в охорону здоров'я, що в майбутньому може стати рушійним фактором для розвитку медичного туризму.

По-третє, екотуризм вже був одним із інноваційних видів туризму, що розвивався в країнах, а сьогоднішня ситуація лише збільшить його популярність в найближчому майбутньому, через те, що суспільство все частіше і частіше задумується про навколишнє середовище та його охорону.

По-четверте, розвиток новітніх інновацій таких як онлайн-бронювання, доцільна інформація на сайтах, безконтактний розрахунок приваблять більше туристів з інших країн, тому що це в першу чергу зробить їх подорожі більш комфортними.

РЕЗЮМЕ

Герасименко Тетяна Валентинівна

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ В КРАЇНАХ МЕРКОСУР

Кваліфікаційна робота присвячена актуальній темі вивчення аналізу міжнародного туризму в торговельно-економічному об'єднанні МЕРКОСУР.

Об'єктом дослідження є міжнародний туризм в країнах МЕРКОСУР як форма економічних відносин, специфічний вид економічної діяльності країн.

Предметом дослідження є характерні риси і сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму як одного з видів зовнішньоекономічної діяльності та можливості та перспективи подальшого розвитку в країнах МЕРКОСУР.

Метою дослідження є аналіз ролі та місця міжнародного туризму на основі тенденцій і особливостей його розвитку в умовах сучасного ринку в країнах МЕРКОСУР.

Завдання дослідження: розкрити теоретичні та методичні принципи дослідження міжнародного туризму; виділити основні напрями розвитку туристичного ринку в регіонах країн МЕРКОСУР; розглянути соціально-економічні передумови та особливості діяльності МЕРКОСУР; розкрити особливості інноваційних форм туристичної діяльності та їх вплив на розвиток економічної інфраструктури в країнах МЕРКОСУР; визначити проблеми та об'єктивні перешкоди для розвитку міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР; охарактеризувати можливі перспективи міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР.

У процесі роботи були застосовані наступні методи і прийоми дослідження: системний аналіз; історичний аналіз; порівняльний аналіз; статистичний аналіз.

Здійснивши дослідження аспектів розвитку міжнародного туризму в країнах МЕРКОСУР можна зробити наступний висновок, країни-члени даного об'єднання мають всі можливості для виходу на світову арену туризму та перетворення міжнародного туризму на одну із провідних галузей в економіці, проте з ряд проблем та перешкод, які варто мінімізувати та вирішити.

Ключові слова: туризм, види туризму, туристичні прибуття, ресурси, глобалізація, МЕРКОСУР.

RESUME

Herasymenko Tetiana Valentynivna

INTERNATIONAL TOURISM IN THE COUNTRIES OF MERCOSUR

The graduation work is devoted to the topical issue of studying the analysis of international tourism in the trade and economic association MERCOSUR.

The object of research is international tourism in the countries of MERCOSUR as a form of economic relations, a specific type of economic activity of countries.

The subject of the study: the characteristics and current trends in international tourism as one of the types of foreign economic activity and opportunities and prospects for further development in the countries of MERCOSUR.

The aim of the study: to analyze the role and place of international tourism based on trends and features of its development in today's market in the MERCOSUR countries.

Objectives of the study: to reveal the theoretical and methodological principles of the study of international tourism; identify the main directions of development of the tourism market in the regions of MERCOSUR; consider the socio-economic preconditions and features of MERCOSUR; to reveal the features of innovative forms of tourism and their impact on the development of economic infrastructure in the countries of MERCOSUR; identify problems and objective obstacles to the development of international tourism in the MERCOSUR countries; to characterize possible prospects of international tourism in the countries of MERCOSUR.

In the process, the following research methods and techniques were used: systems analysis; historical analysis; comparative analysis; statistical analysis.

Having studied the aspects of international tourism development in the MERCOSUR countries, the following conclusion can be made that the member countries of this association have every opportunity to enter the world tourism arena

and transform international tourism into one of the leading sectors in the economy should be minimized and addressed.

Key words: tourism, types of tourism, tourist arrivals, resources, globalization, MERCOSUR.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамова М.Г. Положення на ринку праці [Меркосур] // Латинська Америка. 2017. №1. С.8-9.
2. Баррос С. Основи південноамериканської інтеграції // Латинська Америка. 2016. № 5. С. 20.
3. Бібліографічний покажчик наукових, навчальних та інформаційних матеріалів з фонду бібліотеки УМСФ. Галузь «ТУРИЗМ» : електронний бібліографічн. покажчик / підгот. провідним бібліогр.-інформ.-бібліогр. сектора УМСФ Промкіною М. Ю. Д.: Бібліотека УМСФ, 2018. 23 с.
4. Боголюбова Е. В. Сучасні тенденції та перспективи розвитку міжнародного туризму. Молодий вчений. 2017. №37. С. 52 – 55.
5. Бондарев І. І. МЕРКОСУР і ЄАЕС // Питання економіки і управління. 2017. №1. С. 25-30.
6. Воловик Н.П., Изряднова О.І. Розвиток спільного ринку країн Південної Америки (МЕРКОСУР). Економічний розвиток Росії. 2019. Том. 26. № 7. С. 13-22.
7. Горбачов М.В. - Проблеми і перспективи МЕРКОСУР як цивілізаційного політичного проекту Південної Америки // Конфліктологія / notabene. 2020.№ 3.С. 1 - 8. URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=32486
8. Гусейнов В. Латинська Америка - фактори впливу в регіоні // Експерт. 2015. № 2. С.38-40.
9. Дейнека Т. А. Соціально-економічні суперечності процесу глобалізації суспільства (політико-економічний аналіз) : монографія / Тетяна Дейнека ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ : КНЕУ, 2018. 512 с. С. 208 - 336.
10. Дулин І.С., Макар О.П., Мельник О.В. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток міжнародного туризму, 2018 URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/10/183.pdf>

- 11.Ізряднова О. І., Воловик Н.П. Розвиток освіти ринку країн Південної Америки (МЕРКОСУР), 2019 URL: http://vedi.ru/red_r/2019/red_0719_Volovik_Izryadnova.pdf
- 12.Карпенко Ю.В. Сучасні тенденції глобалізації та регіоналізації відносин в сфері туризму URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/132545523.pdf>
- 13.Кузик С.П. Географія туризму : навчальний посібник. Л.: Знання, 2011. 271 с.
- 14.Кулінич Т. О. Латиноамериканська регіональна інтеграція в ібероамериканському контексті // Актуальні проблеми міжнародних відносин. № 119. 2014. С. 75 – 81. URL: <file:///C:/Users/tetia/Downloads/2273-8382-1-PB.pdf>
- 15.Лабзова Д.А. Меркосур як приклад інтеграційного співробітництва країн Латинської Америки, 2017. 5с. С.2-5. URL: file:///C:/Users/tetia/Downloads/7_Лабзова.pdf
- 16.Міжнародна асоціація наукових експертів з туризму: цілі характеристики URL: <https://www.aiest.org/aiest-profile/profile/>
- 17.Міжнародний туризм: навчальний посібник для студентів спеціальності 8.14010301 «Туризмознавство» / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника / укладачі В.С. Великочий, О.І. Дутчак, В.В. Шикеринець. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2015. 254 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk799784.pdf>
- 18.Міжнародний туристський бізнес: прак-тика, проблеми, перспективи: монографія / А. Д. Чудновський [и др.]; відп. ред. А. Д. Чудновський. М.: Видавничий дім ГУУ, 2017. 221 с.
- 19.Моторин Р.М. Міжнародна статистика. Організація та методологія: підручник / Р. М. Моторин ; Київський національний торговельно-економічний університет. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 456 с.
- 20.Нариманов М. Шлях Латинської Америки до ринку // Латинська Америка. 2016. № 6. С.12-15.

- 21.Посашкова А.В. Процеси регіональної інтеграції: досвід МЕРКОСУР і ЄАЕС . Росія та сучасний світ. 2017. № 4 (97). С. 178-193
- 22.Романова А. А. Globaltrendsoftourismdevelopment / Глобальні тенденції розвитку туризму / Романова А. А. // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету / Київський національний торговельно-економічний університет. 2017. №6 (116). С. 32-42.
- 23.Сагалова А.Л. Принцип багатофункціональності в діяльності регіональних міжнародних організацій. Управлінське консультування. 2013. №10 (58). С. 127-131
- 24.Світовий атлас даних. URL: <https://knoema.ru>
- 25.Соціально-економічна статистика сфери послуг та туризму. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/stat.htm
- 26.Тайар В.М. Євросоюз - Меркосур: стратегічне партнерство // Латинська Америка. 2015. № 5. С. 28-36.
- 27.Туристична політика зарубіжних країн : підручник за ред. А. Ю. Парфіненка. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 220 с.
- 28.Юрченко С. О. Міжнародний туризм : навчальний посібник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 328 с.
- 29.Юрченко О. С. Інновації в готельному бізнесі на сучасному етапі. О. Юрченко . Вісник львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2014. № 34. С. 292-301.
- 30.Argentina no convalidará el golpe en Paraguay mientrasqueBrasilsugirióquequedaríafuera de la Unasur y el Mercosu. URL: <http://www.lana-cion.com.ar/1484357-unasur-y-mercosur-tomaria-medidas-severas-ante-la-remoci-on-de-lugo>.
- 31.Carlos Ricardo Caichiolo The Mercosur Experience and Theories of Regional Integration, no.1 Rio de Janeiro Jan./Apr. 2017 URL: http://www.scielo.br/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0102-85292017000100117

32. Cultural and Tourism Innovation in the Digital Era: Sixth International IACuDiT Conference, Athens 2019 (Springer Proceedings in Business and Economics)
33. David Harrison Development theory and tourism in developing countries: what has theory ever done for us? 2015 URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/131241884.pdf>
34. Direct and total contribution of travel and tourism to the global economy from 2006 to 2017 (in trillion U.S. dollars)/, URL: <https://www.statista.com/statistics/233223/travel-and-tourism--total-economic-contribution-worldwide/>
34. Dynamic relationship between tourism and economic growth in MERCOSUR countries: a nonlinear approach based on asymmetric time series models URL: <http://www.accessecon.com/Pubs/EB/2016/Volume36/EB-16-V36-I2-P86.pdf>
35. Informe MERCOSUR: hacia un cambio necesario, 2019 URL: https://publications.iadb.org/publications/spanish/document/Informe_MERCOSUR_tiempos_de_cambio_es_es.pdf
36. Jianjun Liu , Haili Pan, ShiyongZheng Tourism Development, Environment and Policies: Differences between Domestic and International Tourists, 2019
37. Larry Dwyer Globalization of tourism: Drivers and outcomes, 2015
38. Ludwig Krämer A Lost Opportunity? The Environment and the EU – Mercosur Trade Agreement, February 2021
39. MERCOSUR веб-сайт. URL: <https://www.mercosur.int>
40. MERCOSUR Report, July-December 1996 URL: [https://publications.iadb.org/publications/english/document/MERCOSUR-Report-No-1-\(1996\).pdf](https://publications.iadb.org/publications/english/document/MERCOSUR-Report-No-1-(1996).pdf)
41. Morgan Westcott Introduction to Tourism and Hospitality in BC, September 2020 URL: <https://opentextbc.ca/introtourism/front-matter/about-the-book/>
42. Pedro da Motta Veiga, Sandra Polónia Rios, MERCOSUR experience in regional integration: what could Africa learn from it?, 2019 URL: <https://www.policycenter.ma/sites/default/files/PCNS-PP1907.pdf>

43. Ricardo Caichiolo Mercosur: Limits of Regional Integration, No. 3, 2019 URL: <https://www.elevenjournals.com/tijdschrift/ELR/2019/3/ELR-D-19-00039.pdf>
44. Sustainability Impact Assessment in Support of the Association Agreement Negotiations between the European Union and Mercosur, 2020 URL: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158892.pdf
45. Telfer, D. and Sharpley, R. 2015. Conclusion: Tourism and Development. In Tourism and Development: Concepts and Issues, 2nd ed., ed. Sharpley, R. and Telfer, D., 453–468. Clevedon: ChannelView.
46. Temer M. Mercosul — o resgate de um patrimônio // Relações Exteriores. 2018. December 18. P. 1-4
47. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019 Travel and Tourism at a Tipping Point URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2019.pdf
48. UNWTO International Tourism Highlights 2017 Edition URL: https://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2017.pdf
49. UNWTO International Tourism Highlights 2018 Edition URL: https://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2018.pdf
50. UNWTO International Tourism Highlights 2019 Edition URL: <https://www.unica.it/static/resources/cms/documents/Tourismhighlights2019.pdf>
51. WYSE Travel Confederation URL: <https://www.wysetc.org>
52. Why has not integration been possible in Latin America? URL: <https://latinamericanpost.com/23467-why-has-not-integration-been-possible-in-latin-america>